

Αριθ. ΕΤ, 132833

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1876

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 6.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφείον της Έστιας: Όδου Σταδίου, 6.

1876

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Κυβερνητικὴ ἔγκρισις: Ἐν Ἑλλάδι ἑρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἑρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκείνου ἔτους καὶ ἀπὸ ἰσχύουσι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

22 Φεβρουαρίου 1876

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Α. Σ. Βυζαντίου.

Συλλογικὴ ἰδί σελ. 97.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΩΘΟΝ

Αἱ γυναῖκες.

Ἐρ.-Αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ λαμβάνωσιν ὁποῖαν ἀνατροφὴν καὶ οἱ ἄνδρες;

Ἀπ.-Βεβαίως, διότι αὐταὶ πρῶται φροντίζουσι περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδίων καὶ αἱ πρῶται ἐντυπώσεις ἐπιδρῶσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ἀνδρῶν. Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀνατροφή τῶν γυναικῶν πρέπει νὰ ἦναι προσηρμοσμένη πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ γυναικείου φύλου.

Ἐρ.-Περιέχει ἡ ἑλλ. ἱστορία παραδείγματα γυναικῶν, αἵτινες δὲν ὑπῆρξαν μόνον χρησταὶ μητέρες, ἀλλ' ὑπερέβησαν πολλὰκις καὶ τοὺς ἄνδρας κατὰ τὸν ἥρωισμὸν καὶ τὴν φιλοπατρίαν;

Ἀπ.-Ἡ ἱστορία τῆς Σπάρτης βραβεύει τοιούτων παραδειγμάτων καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους δὲ χρόνους, αἱ Σουλιώτισσαι γυναῖκες ἐφάνησαν ἀξίαι κληρονόμοι τῶν σπαρτιατικῶν ἐκείνων ἀρετῶν.

Ἐρ.-Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα ὅσα καὶ οἱ ἄνδρες;

Ἀπ.-Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰ ἀστυκὰ, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Ἡ ἐνήλιξ γυνή, ἂν ἦναι ἄγαμος ἢ χήρα, δύναται νὰ ἔχη κτήματα, νὰ πωλῇ, νὰ ἀγοράζῃ, νὰ χρησιμεύῃ ὡς κηδεμὸν, νὰ πράττῃ, ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι καὶ οἱ ἄνδρες· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν νόμων, εἰς οὗς ὑπακούει καὶ αὐτή, διότι δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὰς ἐκλογάς.

Ἐρ.-Πῶς δικαιολογεῖται ἡ ἐξαιρέσις αὕτη;

Ἀπ.-Δὲν ἐκρίθη δίκαιον νὰ ἀσκήσῃ ἡ γυνὴ τὸ ὑπέρτατον τοῦτο πολιτικὸν δικαίωμα, ἀφοῦ δὲν ὑπηρετεῖ ὡς στρατιώτης. Ἐκτὸς δὲ τούτου, αἱ γυναῖκες, ἀσχολούμεναι εἰς οἰκιακά ἔργα, δὲν ἐδειξαν διάθεσιν νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς τὰ δημόσια.

Ἐπιτελεσθέντα.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΟΥΙΟΝ

Ὁ στόμαχος.

Συλλογικὴ ἰδί σελ. 98.

Εἰς τὴν προηγουμένην μου ἐπιστολὴν σοῦ εἶπα πολλὰ πράγματα περὶ στομάχου, ἐλησμονήσα ὅμως τὸ κυριώτατον, τοῦτέστι νὰ σοῦ περιγράψω πῶς εἶνε κατασκευασμένος.

Ὅτι εἶδες ἴσως ποτὲ σου κανένα ἀπὸ τοὺς περιπλανωμένους ἐκείνους μουσικούς, ἰταλοὺς πρὸ πάντων, οἵτινες κρατοῦσιν ὑποκάτω τῆς μασχάλης τῶν ἐν εἶδος ἀσκού μελανοῦ, καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν φυσῶσιν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν γέμιζουσι ἀέρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν πιέζουσι διὰ τῆς χειρὸς, καὶ παίζουσι μουσικὴν ἐνῶ ἐξέρχεται πάλιν ὁ ἀήρ δι' ἐνὸς καλάμου, τὸν ὁποῖον ἔχουσι προσκολλημένον εἰς τὸ ἄλλο ἔκρον τοῦ ἀσκού. Ἄν δὲν εἶδες ποτὲ κανένα τοιοῦτον μουσικόν, λυποῦμαι πολὺ, διότι τὸ κύριον συστατικὸν τοῦ μουσικοῦ ἐκείνου ὄργάνου, ὁ μελανὸς δηλ. ἀσκός, ὃς σοῦ ἐδίδει ἀκριβεστάτην ἰδέαν τοῦ στομάχου σου καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον, ὅτι ὁ ἀσκός ἐκεῖνος εἶνε στόμαχος, καὶ στόμαχος ζῶου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐσωτερικὴ κατασκευὴ ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὴν ἰδικήν σου. Τὸ ζῶον αὐτὸ (λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν ὁμοιότητα) εἶνε . . . ὁ χοῖρος! Δὲν εἶνε βέβαια κολακευτικὸν διὰ σέ, οὔτε διὰ κανένα μας· πλὴν τί νὰ γένη; ὁ Θεὸς τοιοῦτοτρόπως ἔκρινε πρέπον νὰ κατασκευάσῃ τὰ πράγματα.

Δὲν εἶνε ὅμως καὶ τόσον μεγάλος ὁ ἰδικός σου στόμαχος, ὅσον ὁ στόμαχος τοῦ χοίρου· διότι τὸ ζῶον αὐτὸ δὲν κάμνει ἄλλο παρά νὰ τρώγῃ, καὶ ἔχει ἐπομένως, κατ' ἀνάγκην, πολὺ εὐρύχωρον στόμαχον.

Βάλε τὴν χεῖρά σου ἂν θέλῃς εἰς τὴν μικρὰν κοιλότητα, ἥτις εὐρίσκεται ὑποκάτω τοῦ στήθους σου, καὶ κράτει τὰς ἀκρας τῶν δακτύλων σου πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδίας· ὅτι σκεπάζῃς περίπου τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον κατέχει συνήθως ὁ στόμαχός σου. Δύνασαι δὲ νὰ τὸν φαντασθῇς ὡς στρογγύλον καὶ ἐπίμηκες θυλάκιον, πλατύτερον πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ στενότερον πρὸς τὰ κάτω, ἀριστερὰ δὲ καμπύλον περὶ τὰ μέσα. Ὡς πρὸς τὸ μέγεθός του, δὲν δύναμαι νὰ σοῦ τὸ προσδιορίσω ἀκριβῶς, διότι

δεν εἶνε πάντοτε τὸ ἴδιον. Ὁ στόμαχος σου εἶνε, βλέπεις, θυλάκιον πολὺ ελαστικόν, καὶ καθ' ὅσον γεμίζει τεντάνεται καὶ μεγαλώνει, ὅπως αἱ κόκκιναι ἐκείναι φουσκάαι ἀπὸ καουτσού, αἱ ὅποιαι φουσκῶνουν ὅταν τὰς φουσκῶμεν καὶ μικρύνονται πάλιν ὅταν ἀδειάζουν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ στόμαχος, ὅταν κενωθῆ, μικρύνεται καὶ συστέλλεται. Τότε δὲ, ἐπειδὴ τὰ πέριξ αὐτοῦ εὐρισκόμενα μέρη, τὰ ὅποια ἐσηρίζοντο πρὶν ἐπάνω του, χάνουσι τὸ στήριγμα των, τεντάνονται κάπως περισσότερον, διότι φέρουσι μόνον ἄλλο τὸ βάρος των¹ καὶ διὰ τοῦτο αἰσθανόμεθα μερικὰ παράδοξα τραβήγματα ἢ στρόφους εἰς τὸν στόμαχον, ὅταν κάμωμεν πολλὴν ἄραν νὰ φάγωμεν.

Οἱ ἀμελεῖς, οἵτινες δὲν συλλογίζονται νὰ φάγωσιν ἐγκαίρως, εἰδοποιῶνται διὰ τῶν γρόφων αὐτῶν, ὅτι εἶνε ἄρα τοῦ γεύματος των, καθὼς οἱ ἀμελεῖς ὑπηρεταὶ ἐξυπνοῦσιν εἰς τὸν κώδωνα τοῦ ἀθνήτου των. Ἐἶνε ὅμως καὶ πολλοὶ δυστυχεῖς, οἱ ὅποιοι, ὅσον καὶ ἂν εἰδοποιήσῃσιν ὑπὸ τοῦ στομάχου των, μένουσι νηστικοὶ, καὶ τὸν παρακούουσι, διότι δὲν ἔχουσι τί νὰ τοῦ δώσωσιν. Ἄν δὲ ἡ παρακὴ των αὐτῇ διαρκέσῃ πολὺ, ἀποθνήσκουσιν ἐπὶ τέλους, καὶ τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὁ στόμαχος εὐρίσκειται τότε τόσον μικρὸς καὶ συσταλλόμενος, ὥστε μόλις εἶνε χονδρότερος ἐνὸς δακτύλου.

Ἀλλὰ, καθὼς ἀποθνήσκουν ὅσοι δὲν δίδουσι τροφήν εἰς τὸν στόμαχόν των, τοιοῦτοτρόπως ἐπίσης δύνανται νὰ ἀποθάνουν ὅσοι τοῦ δίδουσι περισσότεραν ἀφ' ὅ,τι πρέπει. Τότε δὲ ὁ στόμαχος τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι σκέλουν καθὼς λέγει ὁ λαὸς, εὐρίσκειται τόσον ἐξωγκωμένος, ὥστε κατέχει μόνος του τὸ ἥμισυ τῆς κοιλίας καὶ κατὰ περισσότερον.

Καθὼς βλέπεις λοιπὸν, ὁ στόμαχος δὲν ἔχει ἰδικὸν του μέγεθος, καὶ τὸ ἀνάστημά του κανονίζεται συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον του. Ὁμοιάζει κατὰ τοῦτο μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι κάμνουν τὸν μεγάλον καὶ κρατοῦν ὑψηλὰ τὴν μύτην των, ὅταν ἔχουν χρήματα καὶ τὰ θυλάκιά των ἦνε γεμάτα, τὰ καταιβάτουν δὲ ἐξ ἐναντίας καὶ γίνονται μικροὶ καὶ ταπεινοὶ, ὅταν πτωχύνουν. Ἐπάρχει ὅμως μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡ ἐξῆς διαφορὰ¹ ὅτι οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι εἶνε ἀνόητοι, διότι εἶνε ἀνθρώποι καὶ ἔχει θυλάκια, ἐνθ' ὁ στόμαχος μας εἶνε θυλάκιον, καὶ πολὺ εὐφυὲς μάλιστα, καθότι ἀλλέως, ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ μεγαλῶνῃ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ὀρέξεις μας, ὅα εὐρισκόμεθα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πολὺ ἐμπερδευμένοι ἐνίοτε.

Ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον κενώνεται τὸ θυλάκιον αὐτὸ, ἀφοῦ γεμίσῃ, εἶνε πολὺ περιεργος ἐπίσης. Ἐνόσω διαρκεῖ ἡ χώνευσις, ὁ

στόμαχος εἶνε ἀσφαλέστατα κλεισμένος κατὰ τὰ δύο του ἄκρα¹ ἐπάνω μὲν διὰ τοῦ τελευταίου κρῖκου τοῦ οἰσοφάγου, κάτω δὲ δι' ἐνὸς ἄλλου κρῖκου, πολὺ ἰσχυροτέρου ὅμως, ὅστις ὀνομάζεται πυλωρός, καὶ ἀνοίγοι κλείει τὸν δρόμον ὅστις φέρει πρὸς τὰ ἔντερα.

Πυλωρός ὁ ἀ εἶπῃ ὅ,τι καὶ θυρωρός¹ εἶνε δὲ ἀληθινὸς θυρωρός ὁ κρῖκος οὗτος, καὶ κάμνει ἀκριβῶς ὅ,τι καὶ ὁ ἐπάνω συνάδελφός του, τὸν ὅποιον ἐγνωρίσαμεν ἤδη, δηλαδὴ γεύεται καὶ δοκιμάζει.

Παράδοξον θεβαίως σοῦ φαίνεται νὰ ἔχῃς ἐντός σου ἓνα τοιοῦτον παράδοξον δοκιμαστήν, καὶ σὺ νὰ μὴ γνωρίζῃς τίποτε, καὶ μὴτε ἰδέαν κἂν νὰ ἔχῃς, τί κάμνει καὶ πῶς γεύεται ὁ κύριος οὗτος.

Καὶ ὅμως τοιοῦτοτρόπως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ὁ πυλωρός γεύεται, τουτέστι δοκιμάζει ἀληθῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου, καὶ ἐνόσω αὐτὸ δὲν εἶνε τῆς ὀρέξεώς του, ἐνόσω δηλ. ἡ χώνευσις δὲν τὸ μετεμόρφωσεν ἀρκετὰ, μένει κλειστὸς καὶ δὲν ἀφίνει τίποτε νὰ περάσῃ.

Ὁ ἐπάνω θυρωρός μας γεύεται πολλὰ πράγματα, καὶ ἔχει ἐπομένως πολλὰς ἀπολαύσεις. Γεύεται ψητὰ κοτοπούλια, ὑποδέχεται τὰ γλυκύσματα, περιποιεῖται ὄρκιους καρπούς, ἔχει σχέσεις καὶ φιλίας πανταχοῦ, καὶ δέχεται ἐπισκέψεις πολὺ εὐαρέστους¹ τοῦτο δὲ πρὸς εὐτυχίαν μας, ἐννοεῖται, διότι μεταδίδει καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς ἀπολαύσεις του.

Ἄλλ' ὁ κάτω θυρωρός μας, ὅστις ἐργάζεται διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἄγνωστος καὶ ταπεινὸς εἰς τὴν σκοτεινὴν του τρύπαν, μίαν μύνην γεῦσιν ἔχει ὁ δυστυχῆς, ἓνα φίλον, μίαν γνωριμίαν ἢ γνωριμίαν του δὲ αὐτῇ εἶνε εἰδὸς τι μαλακῆς ζύμης, μ' ἓν παράδοξον στακτερόν χρώμα καὶ μὲ γεῦσιν λίαν δυσάρεστον εἰς κάθε ἄλλον ἐκτός αὐτοῦ, ἥτις ὀνομάζεται χυμὸς, ἀγνοῶ μὰ τὴν ἀλήθειαν διατί. Εἰς τὸν χυμὸν αὐτὸν μεταβάλλονται ὅλα τὰ φαγητὰ, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦνε, εὐμορρα ἢ ἀσχημα, νόστιμα ἢ ἀνοστα. Ὁ ψητὸς γάλλος τοῦ πλουσίου καὶ τὰ ὄσπρια τοῦ πτωχοῦ, τὰ γλυκύσματα τοῦ Σόλωνος καὶ ὁ μαῦρος ἄρτος τοῦ ἐργάτου, τὰ νόστιμα ὀπωρικά καὶ αἱ ἐλαῖαι τοῦ πένητος, ὅλα αὐτὰ μεταβάλλονται εἰς τὸν αὐτὸν χυμὸν¹ ἂν δὲ τοῦ πλουσίου ὁ οὐρανίσκος ἔχει καλλιτέραν τὴν τύχην ἀπὸ τὸν οὐρανίσκον τοῦ πτωχοῦ, οἱ πυλωροὶ ὅμως καὶ τῶν δύο εἶνε ὅμοιοι κατὰ τοῦτο, καὶ τὸν αὐτὸν χυμὸν δακιμάζουσι. Ἢ ἰσότης, καθὼς βλέπεις, ἀρχίζει πολὺ γρήγορα.

Διὰ νὰ διαβάσῃ λοιπὸν ἀπὸ τὸν πυλωρόν τὰ φαγητὰ, ὅσα περιέχονται εἰς τὸν στόμαχον, πρέπει νὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς χυμὸν¹ ἀλλέως ὁ πυλωρός δὲν ἀνοίγει. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα φαγητὰ, τὰ ὅποια τρώγομεν, ἄλλα χωνεύονται καὶ μεταβάλλονται

ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς ἐχούσας πλάτος 20 μέτρων καὶ ἐπέκεινα. Τῷ 1872 ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν Παρισίων 102,154 δένδρα.

Γ. Τ.

ΡΩΣΑΝΑΡΑ ΜΑΥΡΟΚΟΡΑΛΤΟΥ, Ἡ ΠΡΩΤΗ ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΣΣΑ¹

Δὲν ἠξέουρα μέχρι τίνος εἰμεθα ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀναμφισβητήτως τοὺς ὀμοιάζομεν πολὺ κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἡμῶν, μικρὰν ἀποθίδομεν ἀξίαν εἰς τὴν καλλίστην μερίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὑποθέτω, τοῦ ἑλληνικοῦ. Ὁμιλῶν δὲ ἐνταῦθα περὶ τῶν προπατόρων, ἐνωθὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων¹ διότι οἱ ὀμηρικοὶ Ἕλληνας ἔβηνσαν πολλὰς καὶ ποικίλας κυρίας, ἄλλας μὲν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν, καθὼς τὴν Ναυσικάαν, τὴν Πηνελόπην, τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Ἀρήτην, ἄλλας δὲ ἐπὶ ταῖς κακίαις, καθὼς τὴν Ἑλένην, τὴν Κλυταίμνηστραν, τὴν Ἀντείαν, τὴν Φαίδραν, τὴν Ἀλκμήνην. Ἄλλ' ἔπειτα οἱ Ἕλληνες τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους ἐσφετέρισθησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ μόνων τὸ δικαίωμα τῆς ὑστεροφημίας, καὶ κλείσαντες τὰς θυγατέρας, τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας των εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, τὰς κατεδικασαν εἰς αἰδίων λήθην. Ἡμεῖς οἱ νεώτεροι δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι φυλακίζομεν οἶκον τὰς κυρίας¹ πολλοῦ γε καὶ δεῖ¹ μάλιστα ἀφ' ἧς ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ ἀεικίνητον, ταῦτόν εἶπεν le mouvement perpetuel, εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς συντήρησιν τῶν τρυφερῶν ἐκείνων πλασμάτων¹ ἀλλὰ θεβαίως λησιμονοῦμεν ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἐπιπλα καὶ οἰκόσιτα ζῶα, ἡ δὲ μνήμη τινῶν ἐξ αὐτῶν δικαιούται νὰ διασωθῇ πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ μεθυστέρως ὀπωσοῦν κατασκευαζόμενον κλέος κυρίων τινῶν, οἵτινες παρίστανται νῦν ὡς σωτήρες τῆς Ἑλλάδος, ἐνθ' ὅσῳ καιρῷ ἐκείνω δὲν ἐφρόντιζον εἰμὴ πῶς νὰ σώσωσιν ἑαυτούς. Καὶ τὸ κακὸν δὲν εἶναι πρόσφατον. Ἀνοίξατε τὸν ὑπὸ τοῦ Σκοπελίτου Καίσαρος Δαπόντε συνταχθέντα ἐν τῇ παρελθούσῃ ἑκατονταετηρίδι *Κατάλογον ἱστορικῶν ἀξιόλογον τῶν καθ' ἡμᾶς χρηματισάντων ἐπισήμων Ῥωμαίων*, τὸν φέροντα ὡς ἐπιγράμμα¹

Ἄνδρων σοφῶν ἄρτοις καὶ ἐπισήμων,
ὅς ὁ νῦν ἐδλάστηεν, ὡς βέβα, χρόνος.

Ὁ κατάλογος οὗτος περιγράφει τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν πολλῶν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱερομονάχων, ἱερέων, ἱεροδιακόνων, μοναχῶν, ἀσθετῶν, δραγομένων, ἀρχόντων, πραγματευτῶν, διδασκάλων, οὐδεμίαν ὅμως γυναικὸς βιογραφία ἔρχεται νὰ ποικίλῃ καὶ κοσμήσῃ τὸν μονότονον

¹ Ἀνεργαστὴν ὡς καὶ αἱ ἀραγεῖς δημοσιευθῆσαν βιογραφίαι ὑπὸ τῆς πτῆσιν ἑαυτοῦ μεταφάσεσιν, ἐν τῷ Φιλολογικῷ Σπυλάριον Παρισίου.

εἰς χυμὸν γρηγορότερα καὶ ἄλλα ἀργότερα, ὁ πυλωρός διακρίνει μὲ θαυμαστὴν δευδέρκειαν ὅσα εἶνε χωνευμένα, καὶ τοὺς ἀνοίγει τὴν θύραν, ἀποκρούει δὲ ὅσα εἶνε ἀκόμη ἀχώνευτα καὶ δὲν μετεβλήθησαν εἰς χυμὸν. Ἄν, καθ' ὁπόθεν, κατέπιες συγχρότως ἐν τεμάχιον ἄρτου καὶ ἐν τεμάχιον κρέατος, ὁ μὲν ἄρτος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ στομάχου, τὸ δὲ κρέας μένει ἔτι καὶ ταλαιπωρεῖται ἐντός αὐτοῦ, περιμένον νὰ μεταβληθῇ εἰς χυμὸν.

Ἐκ τούτου δύνασαι καὶ μόνη σου νὰ συλλογισθῆς, πόσον κακὸν καὶ ἐπικίνδυνον πρᾶγμα εἶνε νὰ καταπίνης ἀπερισκέπτως πράγματα, τὰ ὅποια δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς χυμὸν, οὔτε εἶνε τόσον μικρὰ, καθὼς παραδείγματος χάριν ἐν κερασσοκούκουτσον, ὥστε νὰ γελάσωσι τὸν πυλωρόν καὶ νὰ διέλθωσιν ἀπαρατήρητα. Ὁ πυλωρός ὅα τοὺς κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ καμία μας διαταγὴ δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνοίξῃ. Ὁ δὲ στόμαχος ὅα ἡναγκαζέτο νὰ τὰ φυλάττῃ ἐντός του τίς οἶδε πόσον χρόνον, ἂν δὲν κατάρθωναν αὐτὰ, μὲ πολλὰς παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας, νὰ μαλαξῶσιν ἐπὶ τέλους τὸν αὐστηρόν φύλακα, ὅστις ἐξοικειοῦται μαζί των καὶ συγκατανεύει νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὴν θύραν, δηλαδὴ νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ νὰ παραβῇ τὸ καθήκον του, καθὼς ἐνίοτε οἱ τελωνοφύλακες χαρίζονται εἰς τοὺς φίλους των λαθροεμπόρους καὶ ἀφίουν ἐλευθέρην τὴν διάβασιν εἰς τὰ λαθροεμπόρια.

Πόσον ὅμως ὑποφέρει ὁ δυστυχῆς στόμαχος, πρὶν ἐξοικειωθῇ ὁ θυρωρός μὲ τοὺς ἀδικρίτους ἐκείνους λαθροεμπόρους καὶ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναχωρήσωσι! Ἄρκει μόνον νὰ μάθῃς, ὅτι γυνὴ τις, ἥτις κατέπιεν ἐξ ἀπροσεξίας ἓνα πυρήνα ῥοδακίνου, τὸν εἶχεν ἐπὶ δύο δόλοκληρα ἔτη ἐντός τοῦ στομάχου τῆς, καὶ ἐμυθύνεσε νὰ ἀποθάνῃ ἐξ αἰτίας του. Ἐπέφερε πόνους φοβερούς, εἶχε καταντήσῃ πτώμα σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν, καὶ οἱ ἱατροὶ δὲν ἤξευραν τί νὰ κάμουν, ὅτε ἐπὶ τέλους, ἦτον καιρὸς θεβαίαι, — ὁ πυλωρός κατεπαίσθη νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ ἡ γυνὴ ἐσώθη. Δὲν σοῦ συμβουλεύω ὅμως νὰ κάμῃς τὸ ἴδιον, καὶ νὰ κρεμασθῇς ἀπὸ τὴν εὐσπλαγγίαν τοῦ θυρωροῦ σου, διότι οἱ θυρωροὶ δὲν εἶνε πάντοτε εὐδιάθετοι.

Τώρα ἐπεράσαμεν τὸν στόμαχον καὶ ἐμβαίνομεν εἰς ἄλλον δρόμον. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

Ἐκείνη σὺνείχῃ. — ΑἴΓΓΙΛΟΣ ΒΛΙΚΟΣ.

Τὰ δένδρα ἔχουσι μεγάλην ἐπιρροήν ἐπὶ τῆς υγείας τῶν πόλεων, διότι καθαρίζουσι τὸ ἔδαφος καὶ τὸν ἀέρα αὐτῶν. Ἐν Παρισίῳ τὰ ἐπὶ τῶν ὁδῶν δένδρα πρέπει κατ' ἀστυνομικὴν διάταξιν ν' ἀπέχουσι τοὐλάχιστον 5 μέτρα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ φυτευθῶσι τοιαῦτα

έκεινον κήπον τσοούτων επίσημων ανδρων, αν πολλοι ηθελον θεβαιως απορησει εαν, εξεγειρομενοι εκ των ταφων, ηθελον ιδει εαυτους προσφερομενους ως βόδα εις τας παρούσας γενεάς. Η ιστορία της Βλαχίας κατήντησεν ούτω να μοιάζει τας ιεράς του αγιωνύμου θρους Αθω μονάς, όπου θηλυκόν κανονός είδους δέν έμβαινει.

Τό δέ ούδέν ήττον δεινόν είναι ότι ούτε δύναται σήμεραν πλέον να επανορθωθ ή καθ' ολοκληρίαν ή αδικία αυτή. Υποθέσατε τρώντι ότι ήθέλομεν έχει εν τώ παρελθόντι ήμων κάμμιαν Madame de Chevreuse, κάμμιαν Duchesse de Longueville' υποθέσατε προσέτι ότι εν τούτ φιλολόφοις ήμων ήθελεν εύρεθ ή τις Cousin, μή νομίζων ανάξιον των άλλων έμβριθών αυτού μελετών, τό ν' ασχοληθ ή περί τήν βιογραφίαν των έπιχαρίτων εκείνων και πολυπραγμών όντων' πώς ήτο δυνατόν να έπιχειρήσ ή τώ έργον, αφού ούδέν απευνημονεύθη περί του χαρακτήρος, περί των πράξεων, περί των περιπετειών αυτών; Και τοιαύτας μέν πολυωνύμους δεσποίνας, τοιούτους δέ τεχνίτας του λόγου, δέν εύτυχήσαμεν έτι να αναδείξωμεν. Δέν στερείται όμως ή ιστορία του νεωτέρου ελληνικού έθνους κυρίων ατινες, διακρέψασαι επί παιδείας και φιλοτιμίας, άνέθρεψαν αυτά υιούς κοσμήσαντας διά πολιτικών και άλλων άρετών τας παρελθούσας ήμων εκατομηριδας' και καθωδήγησαν αυτούς εν τώ βίω διά των συμβουλών, και συνεμερίσθησαν ου μόνον τας αγαθάς αυτών τύχας, αλλά και τας συμφοράς' έτέρας δέ, αναδειχθείσας όντως ήρωίδας περί τήν πρός τους οικείους άφοσίωσιν' και έτέρας πάλιν ών τό κάλλος και ή ελαφρότης, αν δέν προεκάλεσαν Τρωικούς πολέμους, πολλών όμως και σπουδαίων πολιτικών περιπλοκών ενέγοντο πρόξενοι. Οί τάφοι αυτών κείνται ανώνυμοι, και ούδέν μνημειον διδάσκει τόν διαβάτην του παρελθόντος τίνες ενέγοντο και τί έπραξαν. Δέν είναι όμως επί τέλους ίσως αδύνατον, συλλέγοντες έπιμελώς, και συναρμολογούντες και έρμηνεύοντες τας όλίγας περί αυτών περιωθεισας είδήσεις, να αποδείξωμεν ότι εαν δικαίως εύγνωμονώμεν πρός τους πατέρας ήμων, δέν είμεθα άμνημονες και των μητέρων.

Πολύ πριν καταρτισθ ή εν Κωνσταντινουπόλει ή τάξις εκείνη των πολιτικών ανδρων, ή γνωστή γενομένη υπό τό των Φαναριωτών όνομα, υπήρχον αυτόθι όμογενείς, οτινες, ισχύοντες είτε επί καταγωγής, είτε επί πλούτω, αν δέν ανθεβιάζοντο έτι εις τους θρόνους της Βλαχίας και Μολδαυίας, ούδδ διεξήγον τήν εξωτερικήν του δσμανικού κράτους πολιτικήν, διείπον όμως τά εκκλησιαστικά ήμων πράγματα, έπενήργουν και άλλως εις τήν τύχην του έθνους διά της πρός τους δυνάστας οικειότητος και φιλίας, άνεδείκνυντο αντιπρόσωποι των παριστριών ήγε-

μώνων και πολλάκις συνεδέοντο μετ' αυτών διά κηδεστίας. Τοιούτοι ενέγοντο οι Παλαιολόγοι, οι Καντακουζηνόι, οι Ασάνοι, οι Ράλλαι, οι Ξενάκαι, οι Γαβράδεις' τοιούτος δέ περί τά τέλη της ΙΣΤ' εκατομητηριδος υπήρξε και ο Σκαρλάτος Μπεγλικτζής. Ο άνθρωπος ούτος είχε πλουτήσει εκ της προμηθείας των κρεάτων του δσμανικού στρατού, διόπερ και επωνομάσθη Τζελέμππασης, εκ του Τζελέπης, προβατέμπορος, όνομα τό όποιον, ότε θραδύτερον ο Σκαρλάτος συγκατελέθη μεταξύ των αρχόντων της Κωνσταντινουπόλεως, και ισχυσε, και προεχειρίσθη αντιπρόσωπος παρά τη Υ. Πύλη των ήγεμόνων της Δακίας, έτροπαλογήθη μικρόν εις τό Τζελεμπής, ίνα επικαλύψ ή επί τό εύγενέστερον τό αρχικόν επάγγελμα. Ο πλούτος αυτού ελέγετο πολύς' αλλά μή νομίση τις ότι δύναται να παραβλήθ ή πρός τους θησαυρούς των εκ των σημερινών ήμων Κροίσων. Το πλεστον της περιουσίας ταύτης μετεβιβάσθη εις τόν έγγονον αυτού Αλέξανδρον Μαυροκορδάτον, τόν πρεσβύτερον' ήξούρομεν δέ ότι, ότε ούτος, τή 1683, έφυλακίσθη υπό της Κυβερνήσεως και εδέησε να λυτρωθ ή διά χρημάτων, μετά κόπου ήδυνήθη να καταβάλ ή 200 πουργία, ήτοι 100,000 γροσίων, τά όποια, όσονδήποτε και αν άνυψώθ ή τε έσωτερική και ή σχετική αυτών αξία, πολύ έτι θέλουσιν απέχει των δεκάδων εκατομμυρίων όσα νύν πληροϋσι τά κισώτια ούκ όλίγων εκ των ήμετέρων όμογενών. Και σημειωτέον ότι ο Μαυροκορδάτος, διατελέσας εν τώ μεταξύ έφ' ικανόν χρόνον μέγας διερμηνεύς, έλαθεν άφορμήν ν' αυξήσ ή μάλλον ή να ελαττώσ ή τήν κληρονομίαν αυτού.

Του Σκαρλάτου εκείνου Μπεγλικτζή θυγάτηρ ενέγενετο ή Ρωξάνδρα, ής θέλομεν σκιαγραφήσει μάλλον ή ζωγραφήσει τήν εικόνα. Πότε ακριβώς ενεννήθη, άδηλον. Ρπειδή όμως γινωσκόμεν ότι απέβισε τή 1684 και ένωμψέθη τό πρώτον μεταξύ του 1623 και του 1626 έτους, πιθανώτατον αποβαίνει ότι ενεννήθη περί τό 1603. Διδάσκαλος δέ αυτής διετέλεσεν ο μέγας λογοθέτης Ιωάννης Καρυοφύλλης, όστις υπήρξεν ου μόνον σοφός άνήρ, αλλά και μακροβιώτατος και παραδόξως ρωμαλέος. Κατά τόν Καισάριον Δαπόντε, ενρονθοκοπήθη με τόν Αλέξανδρον Μαυροκορδάτον, εντός της μεγάλης εκκλησίας, τή 1690, ή έστιν εκκτοντούτης περίπου ών, διότι ως διδάσκαλος της Ρωξάνδρας, αναγκάως υπερέβαινεν αυτήν κατά 15 τουλάχιστον έτη. Είναι αληθές ότι, καθά εξηγήσαμεν εν τη Ιστορία ήμων, ο Μαυροκορδάτος δέν ήτο εν Κωνσταντινουπόλει τή 1690' ώστε τό γεγονός δέον να αποδοθ ή εις άλλο έτος, παρεκτός εαν παραδεχθώμεν ότι ο Δαπόντες άνέπλασε πράγμα άνυπαρκτον, ή επανέλαβε φήμην άδέςποτον, όπερ

και πιθανώτερον, διότι πώς τρώντι να πιστεύσωμεν ότι ο Μαυροκορδάτος, όσον δέξυλος και αν υποτεθ ή, ύψωσε ποτέ χείρα κατ' άνδρής, όστις αφού εξεπαίδευσεν τήν ιδίαν αυτοϋμητέρα, έπειτα έμύησε και αυτόν τουτον εις τήν των λόγων επιστήμην! Αλλά του τε βαθυτάτου γήρατος εις ή προήλασε και τή; μέχρι τέλους διατηρήσεως των διανοητικών, αν έχι άλλο, δυνάμεσιν αυτού, έχομεν άπαδείξει μάλλον αναμφισβητήτους. Σώζονται επιστολαι αυτού των έτών 1690 και 1692, ούδέν ήττον δέ θέβαιον είναι, ότι εν τώ τέλει της ζωής εν υποψία γενόμενος εύνοειν και όμοφρονειν τοις καλθινισταίς, ως γράφει ο Δημήτριος Προκοπίου, άνωμολόγησεν επί συνόδου, αυτοπροσώπως παρελθών, τήν κακοδοξίαν, και έτυχε της προσηκούσης συγγνώμης.

Όπωςδήποτε θέβαιον είναι ότι ή ύπ' αυτού εκπαιδευθείσα Ρωξάνδρα ενέγενετο γυνή λογιωτάτη' διά δέ τουτο και τήν εξαίρετον αυτής κοινωνικην τάξιν, όλοι οι έπιφανείς ξένοι, οι εις Κωνσταντινούπολιν παρεπιδημούντες εκ της έσπερίας Ευρώπης, έσπευδον να τήν επισκεφθώσι, και συνδιαλεγόμενοι μετ' αυτής, απευθύμαζον τήν τε παιδείαν αυτής και τήν εύφυαν. Είχεν άρά γε και τό προτέρημα ενίο τό όποιον αυθάδεις τίνες άνθριοποι αναγράφουσιν ως τό πρώτιστον των καθηκόντων πάσης γυναικός; Δυστυχώς ούδμίαν έχομεν εικόνα αυτής πρό όφθαλμών. Είναι όμως πασίγνωστοι οι ζωνροι και εύρυθμοι του υιού της χαρακτήρες' τόν δέ έγγονόν της Ιωάννην έλεγεν ο Καντεμίρης ήρωϊότατον των κατ' αυτόν ανδρων. Η φυσιογνωμία των τέκνων δέν έγγυαται πάντοτε τήν εύμορφίαν των γονέων, και μάλιστα άμφοτέρων των γονέων. Αλλά δέν ήξούριω διατί, μελετών τις τήν εικόνα του Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, αποκλίνει να πιστεύσ ή ότι ούτος άφειλε τους μεγάλους εκείνους όφθαλμούς και τό μικρόν και εύσχημάτιστον στόμα εις τήν μητέρα μάλλον ή εις τόν πατέρα. Είς δέ των έγκωμιαστών της παραβάλλει αυτήν πρός τήν Υπατίαν, τήν περιώνυμον ου μόνον επί σοφία αλλά και επί κάλλει Αλεξανδρινήν, πρός ήν ο αρχιερεύς Πτολεμαίδος Συνέσιος, όσον αρχιερεύς και αν ήτο, έγραφε ποτέ, ότι ούδ' εις τήν μέλλουσαν ζώνη θέλει λησμονήσει τήν φίλην Υπατίαν. Αλλην όμως ασφαλέςτερον μαρτυρίαν περί του σπουδαίου τουτου πράγματος δέν έχομεν, τό δέ δεινότερον, δέν ήξούρομεν ποίος έπλασε τόν σκαιόν άστειμόν, ότι ή Ρωξάνδρα απέβαλεν εξ εύλογίας, κόρη έτι ούσα, τόν ένκ όφθαλμόν, ότι διά να απατήσ ή τόν πρώτον αυτής σύζυγον, τόν ήγεμόνα της Βλαχίας Αλέξανδρον Δ', ενυμφεύη κεκαλυμμένον έγούσα τό πρόσωπον, και ότι, έπειδή μετά τήν τελετήν της ιερουργίας του γάμου εδέησε τελευταλον να αποκλυφθ ή, άπεπέμφθη άμείσως εις Κωνσταντινούπολιν. Η φήμη αυτή,

και τοι πολλάκις επαναληφθείσα, είναι ανυπόστατος. Ο Καισάριος Δαπόντες, όστις μνημονεύει του γάμου εκείνου, ούδέν τοιούτον άπειρόκχλον αναφέρει, αι δέ περί της τελετής ταύτης λεπτομέρειαι, αι υπό του Διονυσίου Φωτεινού Ιστορηθείσαι, εκ διαφόρων Βλαχικών και μολδαυικών χρονικών, αίρουσιν εκ μέσου και τους τελευταίους διαταγμούς όσους ήδυνάμεθα να έχωμεν περί τουτου.

Εν έτε: 1623 άνέβη τό δεύτερον εις τόν ήγεμονικόν της Βλαχίας θρόνον ο Αλέξανδρος Δ', υιός του Ράδουλ Βοσβόδα Μίχνα, όστις συγχρόνως προεχειρίσθη ήγεμών Μολδαυίας, αφού πρότερον, 1610-1616, ήρξε της Βλαχίας. Ο Αλέξανδρος ειχεν ήδη χηρέσει εκ πρώτου γάμου' άλλ' ήτο έτι νέος και αποφάσιος να σύζευχθ ή αυθις, εξελέξατο πρός τουτο τήν κόρην του Σκαρλάτου Μπεγλικτζή. Αν ή έπιφανής αυτή κόρη ήτο άνάπηρος, τό πράγμα δέν ήτο δυνατόν να μήν ήναι γνωστόν εν Κωνσταντινουπόλει' και αν ήτο γνωστόν εν Κωνσταντινουπόλει, δέν ήτο δυνατόν να ήναι άγνωστον εις τους δύο ήγεμόνας, οτινες ειχον μυρίους τρόπους να ήξούρωσι τί συμβαίνει εις τήν βασιλεύουσιν. Και έπειτα ο μέν πατήρ διέτριψεν αυτόθι από του 1616-1623, ο δέ υιός από του 1619-1623, ώστε άμφότεροι εν γνώρισαν αυτοπροσώπως τήν Ρωξάνδραν' και εν γνώρισαν αυτήν μικρόν πρό του γάμου, όστις έτελέσθη μεταξύ 1623 και 1626, διότι έτελέσθη ζώντος του πενθερού της, όστις απέβισε κατά τό τελευταλον τουτο έτος. Ίνα παραδεχθώμεν λοιπόν τήν πήρυσιν, πρέπει να υποθέσωμεν ότι συνέβη εν τώ τελευταίω τουτω διαστήματι και ότι ούδμίαν περί αυτής είδησιν έλαβον οι δύο ήγεμόνες. Αλλ' έγω και τουτο' πώς όμως θέλουσι συμβιβασθ ή αι λεπτομέρειαι της του γάμου τελετής πρός τας λεπτομερείας του θυρλήματος; Ο πατήρ του γάμου άπεφάσιεν ότι τό μυστήριον θέλει τελεσθ ή και πανηγυρισθ εις Τεκούτζι της Μολδαυίας, όπου συνήλθον άμφοτεροι οι ήγεμόνες μετ' όλων των αρχιερέων και των αρχόντων των δύο ήγεμονιών και μετά πολλής άλλης συνοδίας. Εκει προσήλθε και ή νύμφη' πρόσβεις της Τρανσυβανίας, της Ούγγαρίας και της Πολωνίας προσέφερον εις τους νυμφίους δώρα πολυτελή' ενέγοντο δέ πολλαι παρατάξεις, ζεφεριόμαι και εύθυμιαί επί τραπέζης, καθ' ός οι μέν Μολδαυοι έχροντες ισταντο εκ δεξιών, οι δέ Βλάχοι εξ ευώνυμων' και οι έσραι αυτάι διήρκεσαν δεκαπέντε ήμέρας. Βντεϋθεν λοιπόν πρέπει να υποθέσωμεν, ή ότι καθ' όλον τουτο τό διάστημα ή νύμφη έμεινε κεκαλυμμένον έγούσα τό πρόσωπον και παντελώς άθεατος εις πάντας, και εις αυτόν τόν νέον αυτής σύζυγον, όπερ άπαράδεκτον' ή ότι αποπεμφθείσης αυτής, εξηκολούθησαν ούδέν ήττον αι πανηγύρεις, όπερ έτι μάλλον αδύνατον.

Πώς δὲ νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι τὰ διάφορα βλαχικά καὶ μολδαυικά χρονικά, ἐξ ὧν ῥητῶς καὶ ἐπαινελημμένως λέγει ὁ Φωτεινὸς ὅτι ἠρύσθη τὴν περὶ τοῦ γάμου τοῦτου ἐκθεσίον του, οὐδὲν ἤθελον διαλάβει περὶ τοῦ σκανδαλοῦ ἐκείνου, ἐάν τινόντι συνέβαιεν; ἢ πῶς, ὅτι ὁ Φωτεινός, εὐρὼν τὴν ἱστορίαν τοιοῦτου σκανδαλοῦ ἐν ταῖς χρονικοῖς, ἤθελεν ὅλως ἀποσιωπῆσαι αὐτήν; Ἄλλ' ὁ Φωτεινὸς λέγει ἐπαινελημμένως: «Καὶ τελειωθέντων τῶν γάμων, ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.»

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Ῥωξάνδρα δὲν ἀπήλασεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ μεγαλεῖα τῆς ἐν Βλαχία ἡγεμονίας· τοῦτο ὅμως δι' ἄλλην αἰτίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος Β' ἀπέβισε τῷ 1630' καὶ τότε ἡ νεαρά χήρα, ἐπιστρέψασα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπανέλαβε τὸν προηγούμενον ἡρεμὸν βίον, παρεμυθοῦσα τὸ πένθος διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς εὐποιίας. Ἄλλ' ἦτο εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας ἔτι, ἢ δὲ μνήμη τοῦ πρώτου συζύγου δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τοὺς πόθους καρδίας· τρυφερὰς καὶ πνεύματος εὐφραντάστου, τῶσφ δυσκολώτερον ὅσφ ὁ γάμος ἐκείνος ἀπέβη, ὡς φαίνεται, ἄγονος, τοῦλάχιστον οὐδὲν ἐσώζετο ἤδη ἐξ αὐτοῦ τέκνον, τὸ δυνάμενον ἐνίοτε νὰ συνεχίσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀπίοντα σύντροπον τῆς ζωῆς δεσμὸν καὶ νὰ ὠρακίση διὰ τῆς στοργῆς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐπικινδύνων περισπασμῶν. Δὲν ἦτο ὅμως πάλιν ἡ Ῥωξάνδρα ἐκ τῶν εὐθράστων ἐκαίων σκευῶν, τὰ ὅποια συντρίβονται ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ θλίψει. Κατὰ τὰ τέσσαρα πρώτα τῆς χηρείας τῆς ἔτη, πολλοὶ θεθαίως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νέων ἐπέζητησαν τὴν εὐνοίαν αὐτῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἐπέχευ. Ἐπέχευ μέχρις οὗ παρέστη ἐνώπιόν της ὁ Χίος Νικόλαος Μαυροκορδάτος.

Δὲν ἠξέσθαι ἂν ἠγάπησε ποτὲ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα, ἀλλ' ἡ αἰγλή τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν γάμον ἐκείνον. Ὁ δὲ Νικόλαος Μαυροκορδάτος ἦτο μὲν ἀνὴρ εὐπορος καὶ, κατὰ τὸν Καισάριον Δαπόντε, ἄρχων εὐγενῆς καὶ πρῶτος τῆς Χίου· καὶ ἑαυτὰ ὅμως καὶ μόνα τὰ προτερήματα ταῦτα δὲν ἤθελον ἀρέσει νὰ δελεάσωσι τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ἄρχοντος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν χήραν δὲ τοῦ λαμπροῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐλάλησεν ἡ καρδία αὐτῆς· καὶ τῷ 1635 προσέφερεν ἑαυτὴν εἰς τὸν εὐτυχῆ Χίον.

Κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἔτεκεν υἱόν, κληθέντα Ἀλέξανδρον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκ πατρὸς πατρὸς. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας, ἐπεφυλάχθη, κατὰ τὸ τότε τηρούμενον ἔθος, εἰς τὸν δεύτερον υἱόν, ἀλλ' ἡ προσδοκία αὐτῆ δὲν ἐπέπρωτο νὰ εκπληρωθῇ, διότι οὐ πολὺ μετὰ τὸν τοκετὸν, ἢ μῆτηρ ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν

νὰ στερηθῇ καὶ τὸν νέον αὐτῆς σύζυγον· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Σκαρλάτου ἀπεδόθη θραυτέρον εἰς τὸν δεύτερον υἱόν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καὶ εἰς τὸν πρῶτον τοῦ τρίτου υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Ἰωάννου, τὸν κληθέντα, ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊώτερον, Κάρολον. Τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας ἠξιώθη τιμῆς ἐτι μείζονος· διότι ἢ τε ὁσμάνικῃ κυβέρνησι καὶ ἢ αὐστριακῇ ἐκάλεσαν ἀείποτε τοὺς ἀπογόνους τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ οὐχὶ Μαυροκορδάτους, ἀλλὰ Ἰσπερλιτ-ζαδέδες, ταῦτὸν εἰπεῖν Σκαρλατίδας· τοῦτο δὲ διότι αὐτὸς ὁ ἀρχηγέτης αὐτῶν. Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος προσεπωνομάζετο, ὡς φαίνεται, καὶ Σκαρλάτος. Οὕτω τοῦλάχιστον ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ Δημήτριος Προκοπίου, λέγων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος Σκαρλάτος.

Μετὰ τὸν πρόωρον τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου θάνατον ἡ Ῥωξάνδρα ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν της ἅπασαν εἰς τὸν μονογενῆ αὐτῆς υἱόν. Ἀποῦ ἤκουσε τὰς φιλοφροσύνας τοσοῦτων ἐπιφανῶν τῆς Εὐρώπης ἀνδρῶν, ἀφοῦ ἐδέχθη τὰς προσκωνήσεις ὄλων τῶν μεγιστάνων τῶν παριστῶν ἡγεμονιῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γειτόνων δυνάμεων, ἀφοῦ ἐγνώρισεν, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, τὰς εὐτυχίας τοῦ τρυφερωτάτου τῶν αἰσθημάτων, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς στοργῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὸν υἱὸν ἐκείνον ἱκανόν πρὸς τὰ λαμπρότατα τῆς ἐποχῆς ταύτης στάδια. Ὅθεν ἀφοῦ προκατεσκεύασε τὸν παῖδα περὶ πάντων ἐλληνικῶν μάθησιν διὰ τοῦ ἴδιου ἑαυτῆς διδασκάλου, τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰωάννου Καρυοφύλλου, ὑπεβλήθη εἰς μίαν τῶν μεγαλητέρων δοκιμασιῶν ὅσας δύναται νὰ ὑποστῇ μῆτηρ, καὶ μάστιγα μῆτηρ τέκνου μονογενοῦς· διότι ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξαπέστειλε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεώς του, εἰς Ἰταλίαν, ἣτις ἐλογίζετο τότε καὶ ἦτο εἰσέτι ἡ σοφωτέρα τῆς Ἑσπερίας χώρα. Ἐχάρησε δὲ οὕτω τὸ τρίτον οἰκειοθελῶς ἐπὶ 14 ἔτη, ἄλλην παραμυθίαν μὴ ἔχουσα καὶ ὄλον τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα εἰμὴ τὰς συνεχεῖς τοῦ υἱοῦ ἐπιστολάς, τὰς περὶ προκοπῆς αὐτοῦ ἀγγελίας, καὶ τὴν ἔκτοτε ἀρξάμενην εὐρωπαϊκὴν αὐτοῦ φήμην διὰ τῆς πολυουλιότητος ἐκείνης περὶ κυκλοφορίας τοῦ αἵματος πραγματείας, ἣτις συνταχθεῖσα λατινιστὶ τὸσάκις ἐξεδόθη ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Βελγίῳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἦτο δὲ ἐτῶν 57 περίπου ὅτε τῷ 1632 ἐνηγαλλίσθη αὐτῆς τὸν υἱόν, ὅστις ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Φαναρίου καὶ ἐνταυτῷ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ αἱ περιστάσεις εἶχον ἀρχίσει νὰ μεταβάλλωνται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Ἕλληνας, οἵτινες πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων, ἐπὶ τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βαγιαζήτ Β', εἶχον ἐπιτραπῆ τὴν

διεξαγωγὴν ὄλων τῶν διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων τῆς Ὑ. Πόλης, καὶ οἵτινες κατόπιν ἀπέβαλον τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, νῦν ἀνέκτησαν αὐτὸ διὰ τοῦ Παναγιώτου Νικουῆς, προχειρισθέντος πρώτου μεγάλου διερμηνέως οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ γραμματέως τῆς ἐπικρατείας. Ὅθεν ἡ φιλοτιμία τῆς Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτου ἠλπισεν εὐλόγως ὅτι ὁ υἱὸς της δύναται νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ Παναγιώτου. Ἡ εὐνοία ἦν ἢ ὁσμάνικῃ κυβέρνησι ἐσώζε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Σκαρλάτου ἦτο συστατικὸν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεύατον· ἢ πολυπειρος ὅμως γυνὴ ἤξευρεν ὅτι ἡ εὐνοία μόνη δὲν ἴσκει οὐδ' ἐπὶ ἐκείνης τῆς κυβερνήσεως ὅσας προέκειτο περὶ σπουδαίων διεθνῶν συμφερόντων· καὶ τοῦτου ἕνεκα προέτρεψε τὸν υἱὸν νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἄλλα ποιήματα προσόντα διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Γενομένης δὲ καὶ ταύτης τῆς προπαρσκευῆς, ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ αὐτὸν προσληθέντα ὑπὸ τοῦ Νικουῆς ὡς γραμματέα καὶ διερμηνέα, τῷ 1674. Καὶ ὅταν μετ' οὐ πολὺ ἀπέβισεν ὁ Νικουῆς, εἶδε πληρωθέντας τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς πόθους, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον προχειρισθέντα μὲν πρῶτον διερμηνέα, διαπραγματευόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν μεγαλητέρων μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης.

Δυστυχῶς ἡ ὑπατος αὐτῆ λειτουργία εἶχε τοὺς κινδύνους αὐτῆς, κινδύνους ἐνίοτε φοβερούς. Τῷ 1683 ἐδέησεν ὁ Μαυροκορδάτος νὰ συνοδύσῃ τὸν μέγαν βεζύρην Καρὰ Μουσταφᾶν εἰς τὴν πολυθρόνητον πολιορκίαν τῆς Βιέννης, ἢ ἔλυσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Σοβιέσκης, νικῆσας κατὰ κράτος τὸν ὁσμάνικὸν στρατόν. Ὁ σουλτάνος, ἐν τῇ ἀγανακτῆσει αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ἐθανάτωσε τὸν μέγαν βεζύρην, πολλοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐβίβησεν εἰς τὴν φυλακὴν τὸν μέγαν διερμηνέα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνωσι δεκταὶ αἱ πρὸ τοῦ πολέμου γενομέναι ὑπὸ τῆς Αὐστρίας εἰρηνικαὶ προτάσεις. Ἡ φυλακίσις ἠδύνατο νὰ λογισθῇ ὡς προοίμιον τῆς ἐσχάτης τῶν πονῶν. Τότε ἡ γηραιὰ τοῦ ἀνδρὸς μῆτηρ δὲν ἐδίστασε περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀφοῦ διὰ τῶν συνεννοήσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ Μουσταφᾶ Κιουπρλί, τοῦ μετέπειτα γενομένου μεγάλου βεζύρου, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν προστασίαν καὶ μεσολάθεσιν του, ἀπεφάσισε νὰ συμπερισθῇ ἐν τῷ μεταξὺ τὴν τύχην τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ συμφυλακισθῇ μετ' αὐτοῦ, αὐτὴ ἢ ὀδοσκηνοτούτις περίπου γυνή. Ἐκεῖ δὲ, μὴ δυνθεῖσα νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἠθικὰς καὶ ὕλικὰς ταλαιπωρίας τῆς συμφορᾶς ταύτης, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν πρὶν εὐτυχίᾳ νὰ ἴδῃ τὸ αἶσιον πέρας τῶν δραστηρίων αὐτῆς ἐνσργειῶν, καὶ τὸν υἱὸν της οὐ μόνον λυτρωθέντα, ἀλλὰ καὶ πολὺ μειζόνων ἢ πρότερον ἀξιώθέντα

τιμῶν, ἰδίως δὲ συνδέσαντα τὸ ἱστορικὸν ἤδη γενόμενον ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς περιουσίμου συνθήκης, τῆς συνομολογηθείσης εἰς Κάρολιτζ.

Τοιαύτη ἐγένετο ἡ πρώτη Φαναριώτισσα, ἢ ἀρχηγέτις τοῦ οἴκου ἐκείνου ἐξ οὗ ἀνεδείχθησαν τρεῖς μὲν μεγάλοι διερμηνεῖς, τρεῖς δὲ αὐθένται, ἐβλάττησε δὲ ὁ ἐπιτηδεύτατος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπεῖου κ. Γ. Σμιθ ἐγγράφη γερμανιστὶ διὰ τὴν Ἑστία·ν· προθύμως δὲ δημοσιεύομεν αὐτήν, ὡς λίαν περιεργὸν καὶ ὡς ἀπαρχὴν τακτικωτέρας συνδρομῆς, τὴν ὅποιαν ὑπεσχέθη ἡμῖν ὁ σὸς συντάκτης της.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ ἔλλειψις παρατηρήσεων εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ἡ ἐπιστήμη μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἠδυνήθη νὰ διαγνώσῃ τὴν οὐσίαν καὶ τὰς αἰτίας τοῦ σεισμοῦ, ἢ καὶ νὰ προῖδῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ βραχὺ, τὸ ποσὸν ἐπικινδύνου καὶ φοβερὸν τοῦτο συμβᾶν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἠσυχολήθησαν οἱ ἐπιστήμονες περὶ τοὺς σεισμούς, ἰδίως ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἠρκέσθησαν μόνον εἰς ἐκθεσίαν καὶ ὑποβολὴν ὑποθέσεων, δι' ὑποθέσεων δὲ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ περὶ αὐτῶν διὰ πάντων τῶν αἰώνων μέχρι τοῦ νῦν. Περὶ ἐπιμελοῦς παρατηρήσεως τῶν ἐπὶ μέρους συμβαινόντων, περὶ καταστατικῆς συλλογῆς πολλῶν σεισμῶν ἐν διαφόροις χώραις δὲν ἐσχέθη οὐδεὶς. Τὰ ὄλγα δὲ, ἕτινα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὔρεν ἐν ταῖς πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλάμιος, ἀπωλέσθησαν δι' ἡμᾶς. Μόλις τὸν 16' αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη προήχθη ἐπὶ τοσοῦτον ὅστε νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἅπασαι αἱ ὑποθέσεις μόνουσι ἄκαρποι, ὅτι δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν ὡς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῶν ἀσθηρῶν ἐπιστημῶν ἡ παρατήρησις ἔχει πρῶτη τὸν λόγον. Ὅταν συναχθῇ ἱκανὴ πλῆθὺς γεγονότων καὶ ταῦτα κριτικῶς θεθεωθῶσι, τότε ἄρχεται ἡ πνευματικὴ ἐργασία ἀπὸ σταθερᾶς βάσεως ὀρρωμένη. Πρῶτοι τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἐπάτησαν ὁ Alexis Perry ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ Mallet ἐν Ἀμερικῇ. Οὗτοι συνήγαγον ἅπασας τὰς γνωστὰς εἰδήσεις περὶ σεισμῶν, διέταξαν δὲ ταύτας χρονολογικῶς καὶ κατὰ χώρας ἐν εἰδει καταλόγων, καὶ ἐξήτασαν τὰ ἤδη πρότερον κινηθέντα ζητήματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐπιρροὰς τοῦ σύμπαντος, εἰς τὰ ἠφαιστέια τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν σχέσιν τῶν σεισμῶν πρὸς τὰ μαγνητικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Τοὺς ἄνδρας τούτους ἠκολούθησαν ἄλλοι, ἔκτοτε δὲ ἠξένησε κατὰ πολὺ ἡ γενικὴ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ δὲν πα-

ρέχεται την σήμερον συνήθως τις σεισμός απαρατήρητος, αλλά σημειούται καθ' ημέραν και ύβραν' εάν δε ήναι μέγας και καταστροφικός, τότε δίδονται πληροφορίες εν αθουσία. Όσα εις τας χώρας ταύτας επί 20 έτη παρατηρήθησαν είναι πλείονα των αρχαιοτέρων ειδήσεων 20 αιώνων.

Ότι από των τελευταίων τριών εκατονταετηρίδων έγένητο γνωστόν περί των εν τη Ανατολή σεισμών, τούτο όφείλεται σχεδόν αποκλειστικώς εις Ευρωπαίους περιηγητάς, ούτινες έσημείωσαν έπιτοπίως τούτους. Τάς εν παρόδω δεδομένας περί σεισμών ειδήσεις υπό Αράβων, Περσών και Τούρκων συγγραφέων, καθόσον άπαντάσιν εν ιστορικοίς συγγράμμασι, συνήγαγον κυρίως μόλις κατά τή 20 τελευταία έτη. Περί των εν Ελλάδι από 1500 έτών συμβάντων σεισμών όλίγισται ειδήσεις υπάρχουν παρ' έκκλησιαστικοίς και πολιτικοίς ιστορικοίς εκ τούτων μόναι αί του Προκοπίου έχουσίτινα αξίαν. Από τής ΙΒ' μέχρι τής ΙΘ' εκατονταετηρίδος υπάρχουν και Βενετικά έκθέσεις, περί δε των Ιονίων νήσων και τινες ακριβείς ειδήσεις εξ έλληνικής πηγής.

Μόλις εις τας ημέρας ήμων εισήλθεν ή Ελλάς ως προς την μελέτην των σεισμών εις την επιστήμην. Πρδ παντός αξίος μνείας είναι ό Βαρβιάνης εν Ζακύνθω, όστις επί 40 έτη έσημείωσε πάντα σεισμόν και την σύγχρονον κατάστασιν τής ατμοσφαιράς. Τσοσούτον εύρειαν συλλογήν ούδεμία ίσως χώρα κέκτηται άλλη. Ό Βαρβιάνης έτελεύτησε τον Μάιον του 1866, ό δε κατάλογος αύτου έδημοσιεύθη εν Γαλλία υπό του Perry. Από του 1839 μέχρι του 1858 κατέγραψαν εν Αθήναις σεισμούς τινας μετά συγχρόνιον μετεωρολογικών παρατηρήσεων οί κύριοι Κ. Βούρης και Παππαδάκης. Εκ των ξένων όστινες έδειξαν ένδιαφέρον περί του αύτου αντικειμένου αξίαι μνείας είναι ό Βράχμαν εν Καλάμιας, ό Σίμφλερ εν Τριπόλει και ό Νίδερ εν Μεσολογγίω.

Τόν Δεκέμβριον του 1858 έποίησα εγώ αύτώς αρχήν των παρατηρήσεών μου εν Αθήναις, ήμην δε εύτυχής να κινήσω τδ ένδιαφέρον του τότε ύπουργού τής παιδείας κυρίου Χ. Χριστοπούλου διά μείζόν τι σχέδιον, καθ' ό ό άσημειούντο καθ' όλην την Ελλάδα οί σεισμοί, και ύά άνηγγέλλοντο έπισήμως εις Αθήνας. Τδ σχέδιον πράγματι έξετελέσθη και έφερον άριστους καρπούς. Άλλ' έκειτο εν τη φύσει των πραγμάτων, ώστε εν τη συνή μεταβολή των ύπαλλήλων αί ειδήσεις να έλαττωθώσι και μετ' όλιγον πάντη να έκλιπώσι, ήναγκάσθη δε διά τούτο πολλάκις εκ νέου να ύποκινήσω τδ σχέδιον. Και εύρον μόν και ύστερον ύποστηρίζοντας τδ σχέδιον τούς ύπουργούς Ποτλήν, Χριστόπουλον, Δεληγεώργην και Δημήτριον Μαυροκορδάτον, και όμοιογών χά-

ριτας διά τούτο, αλλά δέν καταρθώθη να άνδρωθή τδ σχέδιον διαρκές, δι' ού μόνον εύδύνατο να γένηται άληθώς τδ ίκανόν τη επιστήμη. Άλλ' ή ώθησις έδόθη νυν δε υπάρχουν εν Ελλάδι άνδρες εξ ίδιου ένδιαφέροντος εξακολουθούντες την σημείωσιν των σεισμών, και κατά περιστάσιν ποιούντες αναφοράς περί τούτων εις Αθήνας. Διά του τρόπου τούτου έλαβον ήδη από έτών αξίαις λόγου πληροφορίας παρά του Δεκιγγάλα εν Θήρα, του Αρμένη εν Μήλω, του Μενζέλλου εν Καλαμακίω, του Βερρίου εν Ηύργω, του Βαλσαμάκη εν Αργοστολίω, του Μακρίδη εν Αμφίσση, του Δ. Κοκκίδου και Ποστολάκα εν Αθήναις. Εκ των άλλοδαπών, ούτινες από 10 μέχρις 20 έτών παρατήρησαν εν Ελλάδι σεισμούς, αξίαι μνείας είναι ό κύριος Μάνσβλ εν Χαλκίδι, οί κύριοι Βιλδ εν Κουρβάτσι και Κηρισσία, ό Νόελ και ό Μύλλερ εν Αχμέτ-Αγξ και ό Βούρλιχ εν Κόμη. Εκ των ειδήσεων τούτων παρατηρεί τις ότι εν τή χώρα ταύτη δέν έλλείπουν ούτε παρατηρηταί ούτε τδ αναγκαίον ένδιαφέρον. Δυσχερές θμως είναι τδ άπαξ έπιχειρηθέν να εξακολουθή τις άνενδότως και συνεπώς επί πολλά έτη. Η έλπις του να άφικηται τις εν βραχυτάτω χρόνω εις βέβαια άποτελέσματα, πρέπει να παραιτηθ ή επί του προκειμένου, ως και επί πολλών άλλων θεμάτων' άς άρκηται δέ τις εν τή συνειδήσει ότι συνετέλεσε τη επιστήμη του μέλλοντος. Διάτι μόνον διά μακράς πολυετούς παρατηρήσεως, διά τής συνεχούς έργασίας πολλών εν πολλοίς τόποις έφικνεταί τις του τέλους επί του αντικειμένου τούτου, ούχι δε δι' ύποθέσεων αίτινες εν τη αύστηρή επιστήμη έχουσι την περιωρισμένην αύτων αξίαν, αλλά μόνον εν χερσίν εκείνου, όστις κατέχει άπαντα τά κατά πράξιν έσθηήματα και επί του έκάστοτε ύψους τής επιστήμης ιστάμενος, δύναται να έχη την αναγκαίαν έποψιν.

Τή εξέταζοντι ακριβέστερον τούς εν Ελλάδι σεισμούς τδ πρώτον ζήτημα αναφέρεται εις την πολλήν αύτων συχνότητα, τδ δεύτερον εις την τοπικήν αύτων εμφάνισιν ήτε εις τά κέντρα των δονήσεων, τδ τρίτον δε εις τόν χαρακτήρα αύτων, τδ είδος και την ένέργειαν. Εάν περιορισθώμεν εις την παρούσαν έκτασιν τής χώρας του Βασιλείου, και εις τά δύο πρώτα ζητήματα, άς ένθυμηθώμεν, ότι εν πολλοίς περιπτώσεσι δέν δύναμεθα να διακρίνωμεν τούς αυτόχθονας σεισμούς από των ξένων, ότι δε πολλάκις συμβαίνει ίνα σεισμοί, άν τά κέντρα κείνται εν Κρήτη και τή μικρή Ασία, τά κύματα των δονήσεων αύτων έντεινώσι και μέχρις Ελλάδος.

Διά τούτο εν ταις εξής λεγομένοις τας ειδήσεις δίδομεν όπως υπάρχουν, τας ημέρας των σεισμών αναγράφοντας καθόλου περί ύλης τής Ελλάδος και ίδίως περί Αθηνών άρχόμεθα δε από του έτους 1859, ότε έπεχείρησα την συστημα-

τικήν συλλογήν όλων των ειδήσεων, διότι αί πρότερον άπομεμονωμένα και σπάνια ειδήσεις είναι προς τόν παρόντα ήμων σκοπόν άνευ αξίας.

Ημέρας σεισμών εν Ελλάδι 1859-1876	Ημέρας σεισμών εν Αθήναις	Καταστρεφτικά ή λιαν ήτοι άνόμοια σεισμοί
1859	37	7
1860	59	9
1861	58	2
1862	95	8
1863	54	2
1864	39	8
1865	60	15
1866	53	6
1867	204	45
1868	87	44
1869	49	13
1870	130	34
1871	212	6
1872	167	10
1873	114	45
1874	166	48
1875	21	6
17 έτη 1605 ήμ. 185		22

Εκ του πίνακος τούτου συνάγεται συμπέρασμα τώως άγνωστον εις πάντας. Εκ τούτου μανθάνομεν ότι ή Ελλάς πρέπει να καταλεγή εν ταις χώραις ταις συχνότατους έχούσαις σεισμούς.

Εν 17 έτεσιν ύπελογίσθησαν κατ' έλάχιστον όρον 1605 ήμέραι μετά σεισμών, κατ' έτος λοιπόν ήμέραι 90 μέχρις 100' ό δε αριθμός ούτος είναι βεβαίως έλάχιστος εάν αναλογισθ ή τις πόσον όλίγα ειδήσεις καθίστανται ήμιν γνωσταί. Εν μόναις Αθήναις παρατηρήθησαν εντός 17 έτών 185 σεισμοί, τούτων δε οί πλείστοι έσημειώθησαν ύπ' έμοϋ. Κατά μέσον όρον δύναται τις λοιπόν να προσδοκξ εν τή πόλει ταύτη κατ' έτος 10 μέχρις 11 έως άσθενεις σεισμούς. Εν τή περιόδω ταύτη έγέγοντο εν Ελλάδι 22 τούλάχιστον σεισμοί μεγάλης δύναμεις, έπτά δ' αύτων τούλάχιστον έπήνεγκον καταστροφάς σπουδαιοτάτης σημασίας.

Εάν εντός 17 έτών έπτάκις κατεστράφησαν χώραι, πολλοί δε άνθρωποι έθανατώθησαν ή έπληγώθησαν, εκ τούτου δύναται τις να ύπολογίση την πληθύν των άπωλειών, όσαι από πολλών εκατονταετηρίδων έταλαιπώρησαν τούς κατοίκους τής χώρας ταύτης. Μεμονωμένα ακούονται μόνον περί τούτου φώναι από τής αρχαιότητας, ως περί τής καταστροφής τής Κορίνθου, των Πατρών, τής Καιρωνείας, τής Κορώνης και άλλων χωρών. Ούχι έλάχιστον είναι αί καταστροφαι εν Φωκίδι, εν ταις Ιονίσις νήσις, περί των εν τοις τελευταίοις 40 έτεσι και ό κύριος Σάβας εν ταις ιστορικαίς αύτου έργασίαις μετέδωκεν αξιολόγους σημειώσεσι.

Όά καταλέξω ένταύθα τούς μεγάλους και έπικινδύνους σεισμούς τής εκατονταετηρίδος ταύ-

της χάριν ύπομνήσεως' παρατηρώ δε ότι αί χρονολογίαι δίδονται κατά τδ νεώτερον ήμερολόγιον.

1817 Αύγ. 23. Καταστροφή του Αίγιου, μέγας σεισμός καθ' άπασαν την Ελλάδα, πλημμύρα τής θαλάσσης εν τω Κορινθιακώ κόλπω.

1837 Μαρτ. 20. Σεισμός εν Ίδρω και καθ' άπασαν σχεδόν την Ελλάδα.

1846 Ίουν. 6-10. Ίσχυρός σεισμός εν Μεσσηνία.

1853 Αύγ. 18. Καταστροφή των Θηβών, σεισμός καθ' άπασαν σχεδόν την Ελλάδα.

1853 Σεπτ. 29. Μέγας σεισμός εν Βοιωτία, Εύβοία και Αττική.

1856 Οκτ. 12. Μέγας σεισμός εν τή Ανατολή, μετά καταστροφών και εν Θήρα.

1858 Φεβρ. 21. Καταστροφή τής Κορίνθου, σεισμός καθ' άπασαν την Ελλάδα.

1861 Δεκ. 26. Μέγας σεισμός εν Αχαΐα και Φωκίδι, πλημμύρα θαλάσσης εν τω Κορινθιακώ κόλπω.

1862 Άπρ. 26. Σπουδαίος σεισμός εν Μεσσηνία.

1865 Άπρ. 10. Σεισμός εν Μεσσηνία.

1867 Φεβρ. 4. Καταστροφή επί τής Κεφαλληνίας, σεισμός καθ' άπασαν την Ελλάδα.

1867 Σεπτ. 19-20. Σεισμός καθ' άπασαν την Ελλάδα, πλημμύραι θαλάσσης κατά την Πελοπόννησον και τας Κυκλάδας.

1867 Οκτ. 22-28. Έπικίνδυνος σεισμός εν Σκοπέλω.

1868 Οκτ. 4. Έπικίνδυνος σεισμός εν Σκιάθω.

1869 Δεκ. 28. Έπί μέρους καταστροφή εν Λευκάδι.

1870 Αύγ. 4. Μεγάλη καταστροφή εν Φωκίδι μέχρι τέλους του 1870' σεισμοί μη άριθμηθέντες.

1870 Οκτ. 25. Καταστροφή τής Αμφίσσης.

1871 Ίαν. 25. Ίσχυρός σεισμός εν Μήλω.

1871. Μεγάλοι σεισμοί εν Αμφίσση Μαρτ. 17, Μαΐου 5, Ίουν. 22, Ίουλ. 12, Αύγ. 30, Σεπτ. 12, Οκτ. 4, 5, 21.

1871 Σεπτ. 23. Έπικίνδυνος δονήσεις εν Κεφαλληνία.

1872 Σεπτ. 2, Οκτ. 23. Εν Αμφίσση.

1873 Ίαν. 7, Φεβρ. 24, Μαρτ. 15. Εν Αμφίσση.

1873 Μαρτ. 9. Εν Σκοπέλω, λιαν Ίσχυραί.

1873 Ίουλ. 27. Εν Έπιδάυρω, εν Σολυγία και Σοφικώ.

1873 Οκτ. 25. Εν Ηλίδι και επί τής Ζακύνθου.

1874 Μαρτ. 28. Εν Βρετρεία.

1875 Άπρ. 14. Εν Κυπαρισσία.

Τσοσούτον πολυπληθείς είναι λοιπόν εν Ελλάδι οί σεισμοί, τσοσούτον δε συχναι αί μεγάλαι δονήσεις, αίτινες διενήργησαν πολλάκις λυπηρο-

τάταις καταστροφάς, εξολοθρεύσασαι ὅλας χώρας μετὰ ἑκατοντάδων ἀνθρώπων. Πρὸς τοιαύτας καταστροφάς εἰς τὸν φυσιοδίην περισταται πρῶτον καθήκον ἵνα παράσχη πᾶσαν ἐνέργειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ὅλου κύκλου τῶν φαινομένων, εἰς δὲ τὴν Κυβέρνησιν ἐπιβάλλεται σπουδαιότητα, τῶς οὐδέποτε προσηκόντως ἐκτιμηθεῖσα ἀσχολία, τοιαύτας ἐρεύνας ἕση δύναμις νὰ ὑποστηρίξη.

Κατὰ τὴν συνήθη γνώμην ὑπολαμβάνονται οἱ σεισμοὶ ὡς ἐν ἀμέσῃ συναφείᾳ πρὸς τὰς ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν. Τὰ γεγονότα ὅμως καθόλου, καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἑλληνικῶν σεισμῶν ἰδίᾳ μαρτυροῦσιν, ὅτι τοιοῦτος σύνδεσμος δὲν ὑφίσταται. Καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοτε ἵνα ἐκρηγνύμενα ἠφαιστεια παραγάγῃσι ἐλαφροῦς τοπικοὺς σεισμούς, πάντῃ ὅμως ὀλίγοι μεγάλοι δονισμοὶ εἶναι γνωστοί, ὧν τὸ κέντρον νὰ δύναται νὰ ἀναζητηθῇ ἐν ἠφαιστείοις. Τὰ κέντρα τῶν μεγίστων σεισμῶν συχνότατα δὲν κεντρεῖται ἐν ἠφαιστειούχῳ ἐδάφει, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τιτανώδει μορφώσει τῆς γῆς, καὶ ἐν πολλαῖς περιπτώσεσι κεντρεῖται μακρὰν ἐνεργῶν ἢ ἀπεσβεσμένων ἠφαιστειῶν.

Ὁ σεισμός εἶναι καθολικὴ τις καὶ ἀδιάλειπτος πλανητικὴ ἐνέργεια τοῦ σώματος τῆς γῆς. Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν εἶναι ἀπομεμονωμένον καὶ κατὰ πολὺ ἐλάσσονος ἀξίας φαινόμενον, ὅπερ δύναται ἐνίοτε νὰ παρομαρτῆται καὶ ὑπὸ τοπικῶν δονήσεων. Ἄπαντες οἱ μεγάλοι καὶ δονητικοὶ ἐπιβουλοὶ σεισμοὶ δὲν εἶναι σύγχρονοι ἐκρήξεων ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἔχουσι δὲ τὰ κέντρα αὐτῶν μακρὰν τῶν ἠφαιστειῶν ἐκείνων. Μόνη δὲ ἡ καταστροφὴ τῆς Κατανίας (1694) ἔχει πιθανῶς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῇ Αἴτνῃ. Ἄπασαι αἱ ἐκρήξεις ἐν Θήρᾳ παρεκκολληθῶντο ὑπὸ τοπικῶν μικροῦ λόγου ἀξίων δονισμῶν, οἱ δὲ ἐπικίνδυνοι αὐτοὶ σεισμοὶ εἶχον, ὡς καὶ τῷ 1856, τὸ κέντρον αὐτῶν ἐν Κρήτῃ ἢ ἀλαχοῦ. Ἡ εἰδικὴ ἐρευνα τῶν ἀπὸ τοῦ 1859 συλλεγιστῶν εἰδήσεων περὶ σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι ἀπέδειξε μοι ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ δεκαεὶ τοῦλάχιστον διάφοροι περιφέρειαι δονήσεων ἢ κέντρα σεισμῶν ὑπάρχουσι, ταῦτα δὲ πιθανὸν ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος νὰ ἦσαν ἐνεργά, ἢ μόνον κατ' ὀλίγον νὰ μετεβλήθη ἢ θέσις αὐτῶν. Ἄπαντα δὲ σχεδὸν κεντρεῖται ἐν τῇ τιτανώδει διαμορφώσει τῆς γῆς καὶ εἶναι ταῦτα

- 1) Σκίαθος.
- 2) Σκόπελος.
- 3) Ἐρέτρια.
- 4) Θήβαι.
- 5) Ἀμφισσα-Δελφοί.
- 6) Μεταξὺ Αἰγίου καὶ Γαλαξειδίου.
- 7) Κόρινθος.
- 8) Ἰθρᾶ-Πόρος.
- 9) Μεσσηνία.

- 10) Ἥλις.
- 11) Ζάκυνθος.
- 12) Κεφαλληνία.
- 13) Λευκάς.
- 14) Κέρκυρα.
- 15) Μήλος.
- 16) Μεσημβρινῶς τῶν Κυθῆρων.

Καὶ τινα μὲν τῶν σημείων, καθ' ὅσον ἐγὼ ἠδυνήθην νὰ διαγνώσω ταῦτα, δύνανται νὰ ἦναι ἀβέβαια, ἀλλὰ λείπεται βεβαίως καὶ ἱκανά, ἔτινα ὕστερον ὅτ' ἐξευρεθῶσι. Αἱ Ἀθήναι ἐπὶ ἀποστάσεως 8 μέχρι 10 μιλίων δὲν ἔχουσιν οὐδὲν κέντρον σεισμοῦ γειτονικόν, ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι γνωστὸν, οὐδέποτε ἐπαθε σπουδαίως ὑπὸ σεισμῶν, εἰ καὶ ἴχνη αὐτῶν παρατηροῦνται ἐπὶ τῶν στηλῶν τῶν νεῶν. Αἱ ἐνεργεῖαι αὐταὶ πιθανὸν νὰ χρονολογῶνται ἀπὸ τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 551. Πότε οἱ ναοὶ τῶν Δελφῶν, τῆς Νεμεᾶς καὶ Ὀλυμπίας κατέπεσαν ἐν σεισμῷ δὲν διεσώθη ἡμῖν ἐκ παραδόσεως. Ἐάν ὅμως παρερχομένων τῶν αἰώνων τὰ κέντρα τῶν σεισμῶν μεταβάλλουσι θέσιν, τότε δύνανται νὰ διακινδυνεύσωσι καὶ τόποι, οἵτινες οὐδέποτε πρότερον ἐβλάθησαν. Καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν κέντρων εἶναι ἀντικείμενον παρατηρήσεως τὸ δὲ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ μετατίθεται εἰς ἄλλην θέσιν ἢ νὰ ἀνοικοδομῶνται αἱ καταπεσοῦσαι πόλεις δὲν λύεται ἀπλῶς διὰ κυβερνητικῶν μέτρων. Τὰ ζήτῃματα ὅσα δύνανται νὰ τεθῶσι καὶ ἐτέθησαν ἐν τῇ ἐπιστῇ πρέπει νὰ λυθῶσι μόνον διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Διὰ τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς χώραις σεισμῶν εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ἐνδιαφέροντος παντὸς, ἅπαντες οἱ παρατηρούμενοι σεισμοὶ καθ' ἡμέραν καὶ ὅραν ἀκριβῶς νὰ σημειῶνται, νὰ λαμβάνηται δὲ φροντίς περὶ γνωστοποιήσεως τῶν πληροφοριῶν τούτων. Καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Κυβερνήσεως οὐδὲν ἥττον κείται, ἵνα καὶ αὐτὴ τὸ ἐπ' αὐτῇ προτρέψῃται ἀπάσαις τὰς ἀρχάς, ἵνα αὐταὶ ἀναγγέλλωσι διηγεῖται καὶ ἀδιαλείπτως πάντα σεισμῶν, ἵνα ἐκ τοῦ συνόλου πλείστων παρατηρήσεων προέλθωσιν ἀποτελέσματα ἐν πρώτοις ἐπισηλῆ τῇ ἐπιστῇ, καὶ ὕστερον ὡς πάντοτε πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μέχρι τοῦ νῦν μάτην ἐπεπόθησαν σωτηρίαν ἢ τοῦλάχιστον προστασίαν κατὰ τοιοῦτου κακοῦ.

Ἰανουαρίῳ μηνί, ἐν Ἀθήναις.

Δοκτ. Φ. ΙΩΑΝΝΕΣ ΣΜΙΣΤ
Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὀμιλοῦ Ἐπιστημονικοῦ.

Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, δι' ἀνυπολογίστων θυσιῶν καὶ ἀγώνων, ἀνεδείχθη ἡ ἐνδοξία ἐστὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλ' ὀργώσα καὶ σήμερον πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἐνότητα, ἐπιπολοῦσα τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰσοπολιτείας ἐν τῷ ἀνατολικῷ κόσμῳ, δὲν ἐπιιδιώκει ἀγῶνας αἰματηρούς. Ὁ στρατός της, ἐπὶ τοῦ παρόντος,

εἶναι στρατός εἰρήνης, οἱ στόλοι της, εἰσι τὰ ἐμπορικά της πλοῖα, ὁ προῦπολογισμός της, μικρὸς τὸ δέμας καὶ ἀνεπαρκές, ἀνορθοῦται μὲν ὡς ἐλαστικὴ τις κλιμαξὺ ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς χρήσεως, καταπίπτει δὲ βεβαρημένος περὶ τὴν λήξιν αὐτῆς.

Τὰ ἰσχυρότερα λοιπὸν ἔπλα ἡμῶν, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐνότητος, πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι ἡ ἐλληνικὴ, ἡ ἐλευθεροπρεπὴς ἐκπαίδευσις, ἡ εἰρηνικὴ πρόοδος, ἡ πιστὴ καὶ ἀδόλος ἐφαρμογὴ τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν, καὶ ἡ διόρθωσις τῶν κακῶς κειμένων, διὰ τῆς ἐλευθέρως συζητήσεως καὶ τῆς μοφώσεως πεφωτισμένης κοινῆς γνώμης. Ἐπὶ τοῦ ἀναιμάκτου τούτου πεδίου τῆς εὐγενοῦς ἀμιγλῆς, τῶν πνευματικῶν, βιομηχανικῶν καὶ πολιτικῶν ἀγώνων, ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ἡ ἐμπροσθοφυλακῇ αὐτῇ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, προσκαλεῖ φιλοφρόνας σήμερον τοὺς ἀδελφικούς της Ἀνατολῆς Ἀραβίας, ἀνατιθεμένη τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος Λαοῦς, ἀνατιθεμένη τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος Χριστῆς ἐλπίδας, εἰς τὴν ὁμολογούμενην φιλοπατρίαν, εἰς τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν φιλότιμον δραστηριότητα τῶν τέκνων της. Ἀπόκειται δὲ ἰδίως εἰς ἡμᾶς, τοὺς λειτουργοὺς τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, νὰ ἐνισχύσωμεν διὰ τῆς ὑγιούς θεωρίας τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς, δι' ὧν παγιοῦνται μὲν οἱ συνταγματικοὶ θεσμοί, ἀνορθοῦνται δὲ καὶ μεγαλοουργοὶ τὰ Ἑθνη, καθότι οὕτω μόνον θέλομεν δυνηθῆ νὰ διατηρήσωμεν ἀγῶνα καὶ ἀδιάφορον τὸν ἱερὸν πῦρ, τὸ ἀκτινοβολοῦν ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς ἀρχαίας ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐστίας καὶ διαθεριμαίνον τὰς ψυχὰς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων.

ΠΕΡΙ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος συνειθίζει, ὡς ἀγαθοὶ ἀναγνώσται, νὰ παρατηρῇ μετὰ προσοχῆς τ' ἀσυνήθη καὶ νὰ παρατρέχη τὰ λοιπὰ πάντῃ συνήθη ἀντικείμενα, διότι ἐκεῖνον τὸ ξένον εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ χρῶμα ἢ σχῆμα ἐλκεῖ τὴν προσοχὴν καὶ διεγείρει τὴν περιέργειαν.

Ἐάν λοιπὸν καὶ εἰς τὸ σημερινὸν τῆς Ἑστίας φύλλον πράξητε τὸ αὐτὸ καὶ παρατρέχητε τὴν ἐκθεσιν ταύτην, τὴν φέρουσαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶσιν συνήθη ἐπιγραφὴν, φόβος εἶναι μήπως ἀπολέσητε τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀποκτήσητε γνώσεις τινὰς λίαν οὐσιώδεις διὰ τὴν υγίαν ὑμῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἐν Βυρῶπῃ ἰατροὶ ἀνήγγειλον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτι δηλ. τὸ γάλα οὐ μόνον χρησιμεύει ὡς τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου κατάλληλος ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ διὰ τοῦ χρόνου φθιρόμενα μέρη αὐτοῦ καὶ νὰ διαπλάσῃ νέα, ἀλλὰ καὶ μεταδίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὀλεθρίας τινὰς νόσους τοῦ ἀφ' οὗ προέρχεται ζῶου.

Ι. Ι. Α. ΣΥΝΤΑΞ.

Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὀλιγότερον φιλόζωοι, πολλῶ δὲ μᾶλλον οἱ φύσει δειλοὶ καὶ εὐαίσθητοι μεταξὺ ὑμῶν, μετὰ προσοχῆς ἀναγνώσουσι τὴν παρούσαν ἐκθεσιν, μαλονότι λίαν συνήθη ἐπιγραφὴν φέρει, διότι θὰ μάθωσι τοῦλάχιστον ἐκ ταύτης τίνος ἕνεκα διὰ τοῦ γαλακτος κληρονομοῦσιν οἱ μὲν τὰς τῶσιν ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν υγίαν αὐτῶν νόσους τοῦ γαλακτοῦ χήσαντος αὐτοῦ ἀτόμου, καὶ ὅτῃ συντομεύουσι τὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ βίον, καὶ πῶς διὰ τούτου μεταδίδουσιν αἱ δὲ τὰς νόσους αὐτῶν εἰς τὰ προσφιλέα τέκνα, καὶ οὕτω στεροῦνται τῆς μόνης παρηγορίας καὶ τῆς μόνης ἐν τῷ κόσμῳ εὐτυχίας αὐτῶν.

Ἄλλ' εἰς τὰς βιολογικὰς ἐπιστήμας αἱ ἐνεργεῖαι τῶν ὀργάνων τῶν ὀργανικῶν ὄντων εἰσι πάντοτε δυσνόητοι, διότι παρίστανται ἡμῖν ποικιλίαι, προσερχόμεναι ἐκ πολυσυνθέτου μηχανῆς καὶ μεταβαλλόμεναι ὑπὸ διαφόρων ἀφορμῶν καὶ μάλιστα αὐταὶ εἰσὶν ἔτι μᾶλλον δυσνόητοι, ὅταν τελῶνται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου, διότι τότε παρίστανται ἡμῖν ποικιλίωταται, προσερχόμεναι ἐκ τῆς κορωνίδος οὕτως εἰπεῖν πάσης τοιαύτης πολυσυνθέτου καὶ ἐν τῇ φύσει ὑπαρχούσης μηχανῆς. Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος, προικισθεὶς διὰ τῶν δύο ὀφθαλμῶν, τῶν δύο τούτων θυρῶν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐθαύμασε τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων τῶν παραγομένων διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐξήτησεν νὰ μάθῃ τὸν τρόπον καὶ τὰς αἰτίας ὧν ἕνεκα αὐταὶ συμβαίνουσι, κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ προγόνου ἡμῶν καὶ ἐνδόξου διδασκάλου Ἀριστοτέλους, ἐγκαταλείψαντος τὴν ῥῆσιν 'οὐδὲν ἐν τῷ νῷ ἢ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει.'

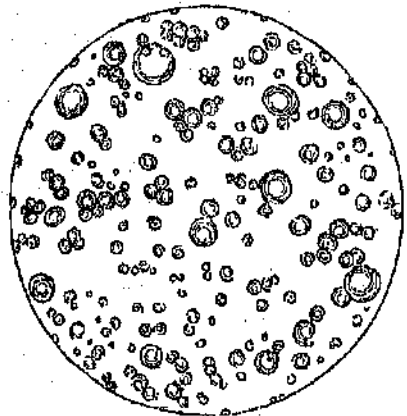
Τὴν συμβουλήν ταύτην ἀκολουθῶν καὶ ἐγὼ, ἀναγκάζομαι σήμερον, διὰ νὰ παρέξω ὑμῖν εὐνοήτους τινὰς γνώσεις περὶ γαλακτος, νὰ περιγράψω ἐν ἀρχῇ μὲν τὰς φυσικὰς καὶ χημικὰς ἰδιότητας τοῦ γαλακτος καὶ τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, εἶτα δὲ νὰ ἐκθέσω τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν βλαβερὰν ἐπιρροὴν τοῦτο ἐφ' ἡμῶν νομίζω δ' ὅπως περιττὸν νὰ ποιήσω λόγον περὶ τῶν νοθειῶν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀνευρέσεως αὐτῶν.

I

Α'. Πάντες γινώσκετε ὅτι τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς τροφὴ, προέρχεται ἀπὸ τὴν γυναῖκα, τὴν προβατίναν, τὴν αἶγα, τὴν ἀγελάδα καὶ σπανίως ἀπὸ τὴν ὄνον καὶ τὴν ἵππον, καὶ μόνον ὅταν χρησιμεύῃ ὡς φάρμακον ὅτι τὸ γάλα τοῦτο ἔχει χρῶμα λευκὸν καὶ ἀδιαφανές (γαλακτώδες), καὶ μᾶλλον μὲν λευκὸν τὸ τῆς προβάτου καὶ αἰγῆς, ὑποκίαννον δὲ τὸ τῆς γυναίκης, ὄνου καὶ ἀγελάδος προσέτι ἔχει γεῦσιν ἐλαφρῶς γλυκεῖαν καὶ εὐά-

ρεστον, δσμήν ήδειαν, σύστασιν λιπαράν και ειδικόν βάρος μεγαλύτερον του ύδατος, ώστε σταγόν τούτου χρομένη εντός ποτηρίου ύδατος καταβυθίζεται και αφήνει ίχνη της διαβάσεως αϋτης γαλακτώδη.

Εν τούτοις τὸ γάλα δὲν εἶναι ὑδαρῆς ἀλλ' εἶναι ὑγρὰ οὐσία, δηλ. περιέχει ὑγρὴν τινα διαφανῆ οὐσίαν και στερεὰ μὴ διαφανῆ σωματῖα· τοῦτο δὲ θεβαιούται ἕταν τις λάβῃ σταγὸνα γάλακτος, θέσῃ αὐτὴν μεταξὺ δύο βελίνων πλακῶν ἐλαφρότατα ἀρμολοζομένων ἀλλήλαις και ἐξετάσῃ ταύτην διὰ φακοῦ, μεγεθύνοντος τὰ δρώμενα ἀντικείμενα ὅσον 50-100 φορές, ἢ διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ὄργανου δηλ. φυσικοῦ, δυναμένου νὰ μεγεθύνῃ τὰ δρώμενα ἀντικείμενα κατὰ 100 και πλέον φορές· τότε οὗτος βλέπει ὅτι ἡ σταγὸν αὐτῆ τοῦ γάλακτος συνίσταται ἐκ τινος ὑγροῦ διαφανοῦς, ἐν ᾧ ἐπιπλέουσιν (ὡς ἐλαφρότερα) πᾶμπολλα τὸν ἀριθμὸν, μᾶλλον ἢ ἕττον σφαιρικὰ τὸ σχῆμα, διάφορα τὸ μέγεθος σωματῖα, τὰ κληθέντα γαλακτοσφαιρία, τὰ ὁποῖα συνίστανται ἐξ ὑμένης τινος ἀεροφυοῦς (πεπτοϊτας), περικλειόντος σταγὸνα μαλθακοῦ λίπους (βουτυρικοῦ), θλώντος ὀλιγώτερον τὸ φῶς και παρέχοντος εἰς τὸ γάλα τὴν γαλακτώδη χροιάν.

Σταγὸν γάλακτος θωμμένη διὰ μικροσκοπίου.

Ἴδου διατὶ ὁ ἐνδοξὸς ἐκείνος διδάσκαλος πρὸ 2238 ἐτῶν ἀπὸ σήμερον ἔγραψεν· «οὐδὲν ἐν τῷ νῦν ἢ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει.» Καὶ ἀλλοίως, ἐὰν δὲν ἴδῃτε σταγὸνα γάλακτος διὰ τοῦ μικροσκοπίου, οὐδέποτε δύνασθε νὰ κερσῆτε ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ὑδαρῆς οὐσία, ὁμοία πρὸς τὸ καθαρὸν ὕδωρ, ἀλλ' ὅτι περιέχει ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν γαλακτοσφαιρία, τὰ ὁποῖα ἀναζητεῖτε ἐκάστοτε εἰς τὴν γεῦσιν και εἰς τὴν θέαν τοῦ γάλακτος. Καὶ μόνον τοῦτο; Διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνευρίσκετε ὅτι τὸ κατὰ τὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκκρινόμενον γάλα, τὸ κοινῶς λεγόμενον ὑβάρ ἢ κοιλίστρα, περιέχει ἐκτὸς τῶν ἄνω βηθέντων γαλακτοσφαιρίων και ἕτερα πολλὰ μεγαλύτερα τούτων (δεκαπλάσια ἕως εἰκοσάπλάσια) σφαιρικὰ τὸ σχῆμα, ὀλιγώ-

τερα τὸν ἀριθμὸν και κοκκῶδη τὴν ὄψιν, τὰ κληθέντα κυανοσφαιρία ἢ σφαιρία κοιλίστρας, τὰ ὁποῖα συνίστανται ἐπίσης ἐξ ὑμένοιου περικλειόντος οὐχὶ μίαν σταγὸνα ἀλλὰ πολλὰ σταγονίδια (ἐξ οὗ ἡ κοκκῶδης αὐτῶν ὄψις) λίπους, ἀπεργαζόμενα ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως και καταστροφῆς τῆς προϋπαρξάντος ἐντὸς αὐτῶν λευκοματώχου βλῆς και ἔχοντα ἐνέργειαν εἰς τὸν ἀνθρώπον ὡς τὸ ἔλαιον καθαρτικὴν και διάφορον τῆς τῶν γαλακτοσφαιρίων.

Ἐκ τῆς γνώσεως τῆς φυσικῆς ταύτης ιδιότητος τοῦ γάλακτος ὁ ἄνθρωπος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦτου εἴτε μόνον τὰ γαλακτοσφαιρία αὐτοῦ, εἴτε μόνον τὸ ἐν τούτοις βούτυρον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ποιεῖ, ὅταν τηρήσῃ ἡρεμον τὸ γάλα ἐπὶ τινα χρόνον, μέχρις οὗ τὰ μεγαλύτερα τῶν ἐν τούτῳ γαλακτοσφαιρίων, ὡς εἰδικῶς ἐλαφρότερα, ἀνέλθωσιν εἰς τὴν ἐπιπολαίαν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν και σχηματίσωσι στιβάδα μᾶλλον ἢ ἕττον παχέαν, τὴν ἀνόγαλα ἢ κοινῶς καυμάκιον· τότε ἀποχωρίζει αὐτὸ και ἀφήνει τὸ ὑπόλοιπον γάλα μετὰ ὀλίγων μικρῶν γαλακτοσφαιρίων ἕττον πυκνὸν και λιπαρὸν τὴν σύστασιν, κληθὲν ἀπρηθισμένον γάλα. Τὸ δὲ δεύτερον πράττει εἴτε διὰ τῆς τέχνης, δέρων τὸ γάλα διὰ πλήκτρον ἐντὸς ὑψηλοῦ και στενοῦ καθίσκαου, μέχρις οὗ καταστρέψῃ τὰ ὑμένια τῶν γαλακτοσφαιρίων τὰ περικλειόντα τὸ βούτυρον, εἴτε διὰ τῆς φύσεως, θέτων τὸ γάλα ἐπὶ 24 ὥρας εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀέρος, μέχρις οὗ σχηματισθῇ ἡ ζάκχαρῶδης καλούμενη ζύμωσις αὐτοῦ ἢ καταστρέφουσα τὰ ὑμένια τῶν γαλακτοσφαιρίων· τότε ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσι, τὸ βούτυρον, ἐλευθερούμενον ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ὑμένιων τῶν γαλακτοσφαιρίων, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιπολαίαν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν ὡς ἐλαφρότερον, και συναζόμενον ἀποχωρίζεται τοῦ γάλακτος ὡς βούτυρον πρόσφατον, τὸ δὲ ὑπόλοιπον γάλα ἕττον λιπαρὸν καλεῖται ἀποβουτυρωθὲν γάλα.

Β'. Τὸ γάλα χημικῶς ἐξεταζόμενον ἔχει ἀντίδρασιν τῆς μὲν γυναικῆς ἀείποτε ἀλκαλικήν, τῶν δὲ λοιπῶν διὰ χάρτων τροφομένων ζώων ποτὲ μὲν ἀλκαλικήν, ποτὲ δὲ οὐδετέραν, δηλ. οὐτε ἀλκαλικήν οὐτε ὀξεῖαν, και μόνον τὸ τῶν σαρκωδῶν ζώων γάλα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε μεταχειρίζεται, ἔχει ἀντίδρασιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀξεῖαν.

Ἢ ἀλκαλικὴ ἢ ἡ οὐδετέρα αὐτῆ ἀντίδρασις τοῦ γάλακτος, ἣτις παρατηρεῖται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀμελέξιν, μεταβάλλεται ἕταν τὸ γάλα μελινῇ ἐπὶ 36 ὥρας εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀέρος, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος, και τότε τὸ τοῦ γάλακτος ζάκχαρον, τὸ παραχθὲν διὰ τῆς ζάκχαρῶδους ζυμώσεως,

1. Ὃταν βράξῃ τις τὸ γάλα, σχηματίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ στιβάς· τίς, ἣτις οὐδὲν ὅμως ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἀνόγαλα, διότι συνίσταται ἐκ πεπηγμῆς τυρίας και λευκώματος.

ἀποσυντίθεται διὰ τῆς δευτέρας ταύτης ὀξεῖας κληθείσης ζυμώσεως εἰς γαλακτικὸν ὀξύ, και τὸ γάλα λαμβάνει τούτου ἕνεκα ἀντίδρασιν ὀξεῖαν· ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει τὸ γαλακτικὸν ὀξύ, πηγνύει ἐν μέρει τὴν διαλελυμένην εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ γάλακτος τυρίαν και μεταβάλλει αὐτὴν εἰς βῶλους τινας μικροῦς, λευκοῦς και θρυμματώδεις, (μάλιστα ὅταν βράσωμεν τὸ τοιοῦτον γάλα, ἕτε λέγομεν ὅτι τὸ γάλα τοῦτο ἔκοψεν ἢ ὀξύσισε), μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὁποίων τὸ ὑπόλοιπον ἐκλήθη ὀρρός γάλακτος.

Ἢ ἰδιότης αὐτῆ τοῦ γάλακτος, νὰ μὴ διατηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀλλὰ νὰ ὀξυνθῇ και κόπτη, ἠνάγκασε τὸν ἄνθρωπον ν' ἀναζητήσῃ τὰ μέσα δι' ὧν ἡ δύνατο νὰ διατηρῇ αὐτὸ ἐπὶ μακρότερον χρόνον. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ὁ χημικὸς Quevenne συνεβούλευσε νὰ ῥίπτωσιν ἐν τούτῳ μικρὰν τινα ποσότητα ἀλκαλικῆς οὐσίας, τῆς σόδας, καινούσης τὴν ὀξεῖαν ζύμωσιν, (ὡστε διέλυον 95 μέρη ταύτης εἰς 1000 ὕδατος και εἶτα 1 μέρος ταύτης προσέθετον εἰς 200 μέρη γάλακτος)· ἀλλ' ἡ κατάχρησις αὐτῆς ἐπήνεγκε ἐλαβερὰν ἐπιρροὴν εἰς τὴν υγείαν τοῦ ἀνθρώπου, και οὕτως ἐγκατελείφθη. Εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων ὁ Lignac συνεβούλευσε νὰ ἐξατμίζωσιν αὐτὸ (ἀφαιρῶσι δηλ. τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος τὸ προκαλοῦν τὴν ὀξεῖαν ζύμωσιν) και εἶτα νὰ ἐγκλείωσιν ἐντὸς ἀγγείων φρασσομένων ἐρμητικῶς κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ γάλλου Arrort· γλυκαίνουσι λοιπὸν τὸ γάλα διὰ ζάκχαρου (10:1), εἶτα ἐξατμίζουσιν τὸ 1)5 τοῦ ὄγκου, ἀναταράσσοντες διαρκῶς τὸ μίγμα, και τέλος θέτουσιν ἐντὸς μικρῶν κασσιτερίνων ἀγγείων ἐρμητικῶς φρασσομένων· ἀλλ' ὅμως και τὸ πεπυκνωμένον τοῦτο γάλα δὲν ἔχει τὴν γεῦσιν τοῦ νεαροῦ.

Περιέχει δὲ τὸ γάλα διάφορα συστατικὰ· και τὰ μὲν γαλακτοσφαιρία αὐτοῦ περιέχουσι βούτυρον, τὸ δὲ ὑγρὸν τούτου τυρίαν, λευκώμα και γαλακτικὸν ζάκχαρον, προσέτι ἄλλα φωσφορικά γάλα.

1. Μόνον τὸ γάλα τῆς ἴκπου ἐν τισι περιπτώσεσι ὀποβάλλεται εἰς τὴν οἰνοπνευματώχον κληθείσαν ζύμωσιν (ἀντὶ τῆς ὀξεῖας), και τότε δι' αὐτῆς παρασκευάζουσιν ἐν Ρωσίᾳ τὸ οἰνοπνευματώχον γάλα, τὸ ὁποῖον ἐκάλεσαν Koumiss, και τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς φάρμακον κατὰ τῆς φθίσεως.

(τῆς τιτάνου, μαγνησίας, κάλιως και σιδήρου)· ἄλλα χλωριούχα (τοῦ νατρίου, ἣτοι τὸ κοινὸν ἄλας, τοῦ κάλιως) και τινες ἄλλαι ἀνοργάνους ὕλας διαλελυμέναις ὕλας ὁμοῦ ἐν τῷ ὕδατι. Τὸ ποσὸν δὲ τῶν συστατικῶν τούτων ποικίλλεται ὅσον ἀφορᾷ τὰ διάφορα ζῶα, τὴν διάφορον ἐποχὴν τῆς γαλακτορροίας αὐτῶν, τὴν διάφορον τροφήν ἣν λαμβάνουσι και τὴν διάφορον κατάστασιν εἰς ἣν εὐρίσκονται. Διὰ τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι τὸ γάλα ἐν γένει τῆς γυναικῆς και ἐκεῖνο τῆς ὄνου εἶναι ὀλιγώτερον μὲν βουτυρωδες μᾶλλον δὲ ζάκχαρῶδες και λεπτόρρευστον, ἐνέχον ὀλιγὴν τυρίαν και ἐλάχιστα τ' ἀνόργανα συστατικὰ, ἐνῶ τὸ γάλα τῆς προβάτου, τῆς αἰγῆς και τῆς ἀγελάδος εἶναι μᾶλλον βουτυρωδες, ὀλιγώτερον ζάκχαρῶδες και πυκνότερον, ἐνέχον ἀφθονὸν τυρίαν και περισσώτερα τ' ἀνόργανα συστατικὰ. Ἐν τούτοις τὸ ποσὸν τοῦ βουτύρου μετὰ τὸν 6' μῆνα ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ ἐλαττοῦται βαθμηδὸν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν δολοὴν αὐξάνουμένην τυρίαν και τὸ ταλαντευόμενον ζάκχαρον και ἄλλα· ἐπομένως οἱ ποικίλες ἐξάγουσι τὸ βούτυρον τὸν χειμῶνα και τυρεύουσι τὸ θέρος.

Τῶν συστατικῶν τούτων τοῦ γάλακτος οὐσιώδης ἰδιότης εἶναι ἡ πῆξις τῆς τυρίας και τοῦ ὀλίγου λευκώματος, ἣτις τελείται εἴτε ταχέως, ὅσταν αἱ οὐσίαι αὐταὶ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ ἰσχυρῶν ὀξέων, ὡς τῆς πυτῆς τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου τῶν μοσχάρων και ἀμνῶν και τῆς ἐνεχούσης τὸν γαστρικὸν τῶν ζῶων τούτων χυμῶν (χλωροδρικήν πεψίνην), εἴτε βραδέως, ὅσταν αἱ οὐσίαι αὐταὶ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ ἐλαφρῶν ὀξέων και μάλιστα τοῦ ἐκ τῆς ὀξεῖας ζυμώσεως παραγομένου γαλακτικοῦ ὀξέος· τότε τὰ συστατικὰ ταῦτα τοῦ γάλακτος μεταβάλλονται εἰς μάζας τινὰς μᾶλλον ἢ ἕττον μεγάλας και στερεάς, δυναμένας νὰ ἐκθλίψωσι μόνον τὸν ὀρρὸν τοῦ γάλακτος, ἢ ἐγκλειούσας τὸ τε βούτυρον και τὸν ὀρρὸν αὐτοῦ.

Ἢ γνώσις αὐτῆ τῆς πῆξεως τῆς τυρίας, γνωστῆ ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ὤθησε τὸν ἄνθρωπον ἀφ' ἐνδὸς μὲν νὰ τυρέῃ τὸ γάλα, παράγῃ δηλ. δι' αὐτοῦ τυρὸν, και νὰ τροφαλεῖν τοῦτο, ποιῆ τούτεστι

Table with 8 columns: Component, Butter, Curd, Casein, Sugar, Salt, Fat, Water. Row 1: Milk composition. Row 2: Milk after 1 month. Row 3: Milk after 6 months.

Table with 8 columns: Component, Butter, Curd, Casein, Sugar, Salt, Fat, Water. Row 1: Milk after 1 month. Row 2: Milk after 6 months. Row 3: Milk after 1 year.

δι' αὐτοῦ τὴν τροφαλίδα ἢ κοινῶς μυζήθραν,¹ ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παρασκευάζῃ τὸ οἰόγαλα ἢ κοινῶς γιαγούρτιον πρὸς διάκρισιν τοῦ ὀξυνομένου γάλακτος. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίστασιν λαμβάνει ποσότητα γάλακτος, θερμαίνει ὀλίγον καὶ κατὰ τὴν θερμασίαν χέει τὴν πυτίαν καὶ ἀναταράσσει τὸ μίγμα, μέχρις οὗ ἅπανα ἡ τυρία παγῆ καὶ παράξῃ μάζας μεγάλας, λευκάς καὶ στερεάς, τὸν κληθέντα χλωρὸν τυρόν, ἐκθλιβούσας ὑγρὸν ὑποκύανον, τὸν ὄρρον ἢ τυρογάλα· ἐφεξῆς λαμβάνει τὸν ἐκθλιθέντα τοῦτον ὄρρον, τὸν ἐνέχοντα εἰς εἴδη μέρη τινα τυρίας μὴ παγείσης, θράζει αὐτὸν, μέχρις οὗ ἐπέλθῃ ἡ πῆξις ἀπάσης τῆς ἐν τούτῳ ὑπαρχούσης τυρίας, καὶ ποιεῖ ἑτέρας μάζας μικροτέρας καὶ λευκάς, τὴν δὴ κληθείσαν τροφαλίδα ἢ μυζήθραν, ἐγκαταμιμπανούσας τὸ ἄνευ γάλα καὶ βουτύρου τυρογάλα, ἢ ὄρρον γάλακτος. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίστασιν λαμβάνει ἐπίσης ποσότητα γάλακτος, θράζει ἐπὶ ἱκανὴν ὕδραν καὶ μετὰ ταῦτα χέει ὀλιγίστην ποσότητα ἐλαφροῦ ὀξέος (τοῦ ὁποῦ τῶν λειμωνίων ἢ τῆς διαλύσεως τρυγικοῦ ὀξέος κτλ.) ἵνα ἐπιδοθῆσῃ τὴν ὀξείαν ζύμωσιν, εἰτα ἀφίπει τοῦτο ἤρεμον ἐπὶ πολλὰς ὥρας, μέχρις οὗ ἀναπτυχθῇ τὸ ἐκ τῆς ζύμωσης ταύτης γαλακτικὸν δξύ καὶ πῆξῃ ἅπανα τὴν τυρίαν εἰς μάζας μικράς καὶ λευκάς, μὴ ἱκανὰς ν' ἀποθλίψωσι τὸ βούτυρον καὶ τὸν ὄρρον ἀλλὰ διατηρούσας αὐτὰ, τὸ κοινῶς γιαγούρτιον ἢ οἰόγαλα.

Γ'. Τὸ γάλα τοῦτο παρασκευάζεται ἐντὸς τῶν μαστῶν τῶν ζῶων, ἀδενωδῶν τινῶν ὀργάνων αὐτῶν, εἰς ὠρισμένην ἐποχὴν. Καὶ διὰ νὰ ἐνοήσῃτε τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται ἐντὸς αὐτῶν, δεόν νὰ μάθητε τὴν κατασκευὴν τούτων, ὅτι δηλ. οἱ ἀδένες οὗτοι εἰσὶ κοίλοι χώροι, οἵτινες συνεκτομοῦνται εἰς ἴδιον ὄχετόν, τὸν ἐκφορητικὸν αὐτῶν ἀγωγόν, καὶ περιελίσσονται κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἐπιφάνειαν διὰ τινος ὑμένου, συνισταμένου ἐκ πληθῶς ἀσκιδίων (κληθέντων ἀδενωδῶν κυτταρίων) καὶ πολυπληθῶν λεπτοτάτων ἀγγείων, προσκομιζόντων εἰς ταῦτα ἄφθονον αἷμα.

Κατὰ τὴν ὠρισμένην ταύτην ἐποχὴν, ἀρχομένην περὶ τὸ τέλος τῆς κυήσεως, συμβαίνει ἕνεκα ἀγνώστου αἰτίας συνόρμησις αἵματος εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὑμένου τῶν ὀργάνων τούτων· ἕνεκα δὲ ταύτης τελείται ἀφθονωτέρα ἐξάγγις τοῦ ὄρρου τοῦ συνορμηθέντος ἐκεῖ αἵματος, ἢ ὅποια ἐπιφέρει οὐ μόνον ταχύτεραν τὴν ἐξόγ-

1. Ἐς μὲ συγγραφήσιν οἱ ἀναγνώσται, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀσχολούμενοι, νὰ καλέσω τὴν μυζήθραν τροφαλίδα καὶ τὸ γιαγούρτιον οἰόγαλα, διότι μὴ τὴν ἀλλοθίαν δὲν γνωρίζω τί ἄλλο σημαίνει ἡ τροφαλίς τῶν ἀρχαίων καὶ τίνος ἕνεκα δεικνύον αὐτὴν τοῦ χλωροῦ τυροῦ, καὶ διότι τὸ οἰόγαλα δὲν σημαίνει τὸ ἀπὸ τῶν νεωτέρων ὕψων ἢ ὀξυνομένου γάλα τὸ κατὰ φύσιν παραγόμενον, ἀλλὰ τὸ γιαγούρτιον τὸ διὰ τῆς τέχνης δξύ παρασκευαζόμενον, ὡς τὸ ὀξυνοτόν διαφέρει τοῦ ὀξυνοποτοῦ.

κωσιν τῶν ἀδενωδῶν ἀσκιδίων καὶ τὴν ἀπόπτωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἄφθονον τὴν ἐκχυσιν καὶ μεταβολὴν τοῦ ὑπολοίπου ὄρρου τοῦ τοιοῦτου αἵματος καὶ τὴν σφύρυσιν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀσκιδίοις ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων πρὸς σχηματισμὸν τοῦ γάλακτος· τούτῃσιν ἢ λίαν ταχέως ἐπερχομένη ἐξόγκωσις τῶν ἀδενωδῶν ἀσκιδίων προκαλεῖ οὐχὶ τὴν θρεπτικὴν μεταβολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν λιπώδη τροποποίησιν τοῦ περιεχομένου τούτων, (τὴν κληθείσαν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν λιπώδη διήθησιν), καὶ συνάμα ἐπάγει τὴν ἐκπτώσιν καὶ τὴν συσφύρυσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων, ὥστε τὰ ἀδενώδη ταῦτα ἀσκίδια κατὰπληρα λίπους ἀποπίπτουσι καὶ συσσωρεύονται ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων· πρὸς τούτοις τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἐξαγγισθέντος ὄρρου τοῦ αἵματος μεταβάλλεται διὰ τοῦ δξύγονου τοῦ ἀέρος ἀπὸ ὄρρου αἵματος εἰς ὄρρον γάλακτος (τῆ τροποποίησιν τῆς ἐν τούτῳ ὑπαρχούσης ἰνίας εἰς τυρίαν), ἐκχέεται ἐντὸς τῶν κοίλων χωρῶν τῶν ἀδένων, μίγνυται μετὰ τῶν λιπωδῶς διηθημένων καὶ ἐκεῖ συσσωρεύονται ἀσκιδίων, καὶ οὕτω ἀποτελεῖ τὸ γάλα. Τούτων οὕτως συμβαίνοντων ἐκκρίνεται τὸ μίγμα τοῦτο, τὸ ἐνέχον τὰ ἀδενώδη ἀσκίδια ὡς γαλακτοσφαίρια καὶ τὸν ὄρρον τοῦ αἵματος ὡς ὄρρον γάλακτος, διὰ τοῦ ἐκφορητικοῦ ἀγωγοῦ τοῦ ἀδέου, καὶ χρησιμεύει πρὸς τὴν θρέψιν τοῦ νεοστὶ γεννηθέντος ὄντος.

Μὴ ἀπορήσετε λοιπὸν, ὁ ἀγαθοὶ ἀναγνώσται, ὅταν παρατηρήτε ὅτι τὸ γάλα χρησιμεύει ὡς πρώτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου, διότι τὰ συστατικὰ αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγον διαφέρουσι τῶν συστατικῶν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ προωρισμένου πρὸς τὴν θρέψιν τοῦ σώματος τούτου· οὐδὲ λησμονήσατέ ποτε τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ὀφείλετε εἰς τὰς μητέρας ὑμῶν, αἵτινες, καθ' ἣν ἐποχὴν σεῖς ἐρρίφθητε ἐν τῷ κόσμῳ μικροὶ, γυμνοὶ καὶ ἀδύνατοι, σὰς παρέλαθον εἰς τὰς ἀγκάλας τινῶν, σὰς περιέβαλψαν εἰς τοὺς κόλπους τῶν καὶ σὰς προσέφερον τὸ αἶμά τινῶν ὅπως σὰς διατρέψουσι.

¹Ἐπειτα τὸ ὄνομα.

Κ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΝΙΣ.

Ο ΤΑΜΕΡΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΡΜΗΞ

Ὁ μέγας τάρταρος κατακτητὴς Ταμερλάνος, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1397 εἶχεν εἰσβάλει μετὰ φοβεροῦ στρατοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας, περιεκυκλώθη ἐξάφνω αὐτὸς καὶ μέρος τῶν στρατευμάτων του, ἀπὸ διελθῶν τὰ ὄρη τὰ ὅποια διαχωρίζουσι τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν. Οἱ στρατιῶται καταληφθέντες ὑπὸ πανικοῦ φόβου διεσκορπίσθησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κατακτητὴς δὲν ἠδυνήθη νὰ σωθῇ εἰμὴ χάρις εἰς τὴν ταχύτητα τοῦ ἵππου του.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

14.— Δεσπὶς ἡ γάτα τρέφει διὰ τῶν ποδῶν τῆς πὰ ὑπὲρ τῆς δταν μέλλῃ νὰ θρέψῃ:

Αἱ τρίχες ἐν γένει εἶναι ὑγροσκοπικαὶ, δηλ. ἀπορροφῶσιν εὐκόλως τὴν ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρας. Ὅταν μέλλῃ νὰ θρέψῃ, ἡ ἀτμοσφαῖρα περιέχει πολλοὺς ἀτμοὺς ὑδατος ἐν ἀοράτῳ καταστάσει, τοὺς ὁποίους ἀπορροφῶσιν αἱ τρίχες τοῦ ζώου τούτου, γίνονται δὲ οὕτω πρόξενον κνισμοῦ τινος· διὰ τοῦτο δὲ ἡ γάτα ζύεται. Πολλοὶ ἄνθρωποι αἰσθάνονται διὰ τὸν αὐτὸν λόγον κνισμοὺς ἀνυποφόρους κατὰ τὴν κεφαλὴν, προμηνύοντας βρογχίην.

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἐὰν τὸ δέκατον μόνον μέρος τῶν φροντίδων, ὅσας λαμβάνομεν καθ' ἑκάστην διὰ νὰ ἔχωμεν ἄρτον καλὸν καὶ καλὴν τράπεζαν, ἀφιερώνωτο εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἰδίας ἡμῶν οἰκογενείας, πρὸ πολλοῦ ὁ κόσμος ὅλος θὰ ἦτο τέλειος. (Οὐάββρον.)

* * * Ὑπερασπίζου τὰ δίκαιά σου, ἀλλὰ μετὰ γαλήνης καὶ πραότητος. Ὁ ἀναβρασμὸς ὑπερβολικοῦ θυμοῦ, ἡ ἀλαζονικὴ ἰσχυρογνωμοσύνη, ἡ μανία τοῦ νὰ θέλῃ τις νὰ ἔχῃ δίκαιον πάντοτε, καὶ τὸ τῆς ἀντιρρήσεως πνεῦμα, οὐδὲν ἔχουσιν ἀφέλιμον ἀποτέλεσμα, ἀπ' ἐναντίας δὲ αὐξάνουσι τὸν θυμὸν τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐναντιότητος αὐτῶν, καὶ προσθέτουσιν ἀδικίαν ἐπ' ἀδικίας. Ἴσως διαλογιζόμενος λέγεις κατὰ νοῦν· «Καλὰ καὶ ἅγια ταῦτα· ἀλλὰ δύναμαι νὰ χαλιναγωγῶ πάντοτε ἐμαυτόν; Οὐχὶ πάντες δύνανται νὰ κρατῶσι τὸν λόγον αὐτῶν, ὅταν ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως κυριεύωνται.» Ἐγὼ ὅμως σοὶ ἀποκρίνομαι· «Ὁ ἄνθρωπος πολλὰ δύναται, ὅταν σπουδαίως θέλῃ.» Ἀναντιρρήτως δὲ ἕκαστος δύναται νὰ γίνῃ κρείττων τῶν ὀργῶν αὐτοῦ, ἐὰν λάβῃ σταθερὰν πρὸς τοῦτο ἀπόφασιν. Καὶ σὺ δύνασαι νὰ περιστέλλεις τὴν γλώσσάν σου. Καὶ θνῶς, δὲν περιστέλλεις αὐτὴν, παρουσιαζόμενος ἐνώπιον ἐκείνων, οἵτινες σοὶ ἐπιβάλλουσι σέβας; Οὕτως ἄρα, ἄνδρες, δεικνύεις τὴν ἀνδρίαν σου μόνον πρὸς τοὺς ἀδυνάτους, ἢ πρὸς ἐκείνους, οὗς ἀκινδύνως καταφρονεῖς, ἐνώπιον δὲ τῶν μεγάλων καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀντὶ θυμοῦ αἰσθάνεσαι φόβον. (Zschokke.)

* * * Ὁ ἀπερίσκεπτος καὶ ἄκαιρος ζῆλος ὁμοιάζει ἄνθρωπον, ὅστις ἐξεγείρει ἄρρωστον κοιμώμενον, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸν πῶς ἔχει.

Σ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Θέρμανσις τοῦ κοιτῶνος τῶν ἀρρώστων.

Τὸν χειμῶνα εἶναι ἀναγκαῖον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, νὰ θερμαίνηται προσηκόντως τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διατῆται ὁ ἀρρώστος· ὁ καταλληλότερος δὲ τρόπος τῆς θερμάνσεως εἶναι ὁ διὰ πηλίνης θερμάστρας. Αἱ σιδηραὶ θερμαίνουσι μὲν ταχέως, ἀλλὰ καὶ ταχέως καταψύχονται· πρὸς τούτοις ἡ θερμότης ἢ ἐκ τῶν σιδηρῶν δὲν διανέμεται ἐξίσου ἐφ' ἕλον τὸ δωμάτιον· τοῦναντίον δὲ, αἱ πηλιναὶ θερμαίνουσι μὲν βραδύτερον, ἀλλ' ἡ ἐξ αὐτῶν θερμότης εἶναι ἡπιωτέρα καὶ διαδίδεται ἁμαλωτέρα ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ διαμένει ἐπὶ μακρότερον χρόνον.

Πύραυρα (μαγκάλια) πρὸς θέρμανσιν εἶναι ἀπολύτως ἀπορρίπτέα ὡς βλαβερὰ.

Ἐν ταῖς πλείστασι τῶν περιστάσεων καλὴ καὶ εὐάρεστος θερμοκρασία ἐν κοιτῶνι ἀσθενῶν εἶναι ἡ μέχρι δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε μοιρῶν κατὰ τὸ τοῦ Γεωμύρου θερμομέτρου, ἢ δεκαοκτὼ μέχρι δεκαεννέα κατὰ τὸ τοῦ Κελσίου. Φροντίς δὲ τοῦ νοσοκόμου εἶναι ὅπως ἡ θερμοκρασία αὕτη διατηρῆται, εἰ δυνατὸν, ὁμοίᾳ νύκτωρ τε καὶ ἡμέρας ἀνευ μεγάλων καὶ ἀφινιδίων μεταβολῶν. Βίς ἐξαιρετικῆς τινας περιστάσεις, ἂν ἦναι χρεῖα ὑψηλοτέρας ἢ ταπεινοτέρας θερμοκρασίας, δρίζεται αὕτη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς τεχνητῆς θερμάνσεως ὁ ἀήρ τοῦ δωματίου γίνεται ξηρότερος, ἢ δὲ ξηρότης αὕτη εἰς τινὰς ἀσθενείας βλάπτει τὴν ἀρρώστον, διὰ τοῦτο τίθεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπὶ τῆς θερμάστρας ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος, ὅπως ἡ ἐξάτμισις τούτου ἀναπληροῖ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ ἀέρος ἐργασίαν.

Ὁ κ. Ν. Μελισσιῆδης, ἀνώτερος ὑπάλληλος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, πρὸ πολλῶν δὲ ἐτῶν ἐδοκίμως διδάσκων τὴν διπλογραφίαν, ἐφιλοπόνησεν ἐγγειρίδιον ἐμπορικῆς ἀριθμητικῆς, περιεχούσης πλείστας συντόμους μεθόδους πρὸς λύσιν τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς ταύτης, ἧς εὐμενῶς ἀνεκοινώθη ἡμῖν τὸ χειρόγραφον, σκοποῦμεν νὰ καταχωρήσωμεν ἐν τῇ Ἑστίᾳ χρησίμους τινὰς συντομὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων καὶ τῶν ἐμπορικῶν ὑπολογισμῶν, εὐχόμεθα δὲ ταχέως νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ ὅλον ἔργον.

Πρακτικῶν κλάδων τῶν ἀνθρωπίνων γνύσεων ἀπεκάλασε συγγραφεὺς τις τὴν ἀριθμητικὴν διάστημα· δὲ οικονομολόγος, ὁ Joseph Garnier, λαλῶν περὶ τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν ὑπολογισμῶν, προσθέτει· «Ἡ μεθοδικὴ σπουδὴ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων τῶν ὑπολογισμῶν τούτων εἶνε ἀριστον μέλημα πρακτικῆς λογικῆς, ἐρμύδιον πρὸς ἐκπεύρωσιν τῶν ἰδεῶν, πρὸς μόρφωσιν τῆς κρίσεως καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ λογιστικοῦ πνεύματος, ὅπερ, συνδυαζόμενον μετὰ τῶν φιλολογικῶν καὶ οἰκονομικῶν γνύσεων, παρέχει τὸ προνοητικὸν πνεῦμα, ἐξ οὗ πηγάζει ἡ εὐπορία καὶ ἡ ἠθικότης τῶν οἰκογενειῶν.»

Σ. τ. Δ.

ΟΦΕΛΙΜΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Δοκιμὴ προσθέσεως.

Διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς

προσθέσεως (ὅσας μάλιστα σύγκειται ἐκ πολλῶν κατὰ στήλην ἀριθμῶν) δὲν ἐξελέγχωμεν αὐτὴν δι' ἀφαιρέσεως τῶν ἀθροισμάτων (κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον), διότι τότε θέλομεν κάμει μερικὰς ἀφαιρέσεις διπλασίας τῶν στηλῶν τῆς προσθέσεως, ἀλλὰ δι' ἄλλου τρόπου προσθέσεως συντόμου ἐξακριβοῦμεν τὴν τελεσθεῖσαν πράξιν, ἀρχόμενοι ἐξ ἀριστερῶν (δηλαδὴ ἀπὸ τὰς μονάδας τῆς ἀνωτάτης τάξεως)· γράψαντες δὲ τὸ ἄθροισμα ἐκάστης στήλης χωριστὰ, καὶ κατὰ κλίμακα ἀπὸ κορυφῆς μέχρι βάσεως, ἀθροίζομεν αὐτὰ ἔπειτα καὶ εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ ὅλικόν ἄθροισμα.

Πρὸς ἐξέλεγχιν π. χ. τῆς κατωτέρω προσθέσεως τῶν 12 ἀριθμῶν ἀρχόμενοι ἐξ ἀριστερῶν προσθέτομεν τὴν πρώτην στήλην τῶν δεκάδων τῆς χιλιάδος, καὶ εὐρόντες τὸ ἄθροισμα 19, γράφομεν αὐτὸ· ὁμοίως τὸ ἄθροισμα τῆς στήλης τῶν χιλιάδων 40 (χωρὶς νὰ ἔχωμεν κρατούμενα τῆς προηγουμένης στήλης) γράφομεν ὑποκάτω τοῦ ἀριθμοῦ 19 εἰς σχῆμα κλίμακος, προχωροῦντες ἀριστερὰ κατὰ ἐν ψηφίον· κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν γράφομεν τὸ ἄθροισμα τῶν ἑκατοντάδων 60, τὸ τῶν δεκάδων 61, καὶ τὸ τῶν μονάδων 63, ἀθροίσαντες δὲ ταῦτα εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ ὅλικόν ἄθροισμα 236673.

Πρόσθεσις :

07248	Δοκιμὴ :	
3156	ἄθροισμα α' στήλης 19	ἐξ ἀριστερῶν
4478	» β' »	40
10844	» γ' »	60
7966	» δ' »	64
40836	» ε' »	63
8262		
6458	ὅλικόν	236673
4576		
92678		
25982		
236673		

α Δοκιμὴ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον :

καρδιάλιον ὡς ἀνω	236673
ἄθροισμα α' στήλης	19
» β' »	40
» γ' »	60
» δ' »	64
	63
	63
	00